

PRIRUČNIK

**Kako koristiti UN
mehanizme u zagovaranju
za bolji položaj mladih**

PRIRUČNIK – KAKO KORISTITI UN MEHANIZME U ZAGOVARANJU ZA BOLJI POLOŽAJ MLADIH

Izdavač

Krovna organizacija mladih Srbije

Autori

Boban Stojanović

Ana Šljukić

Tamara Jovanović

Lektura

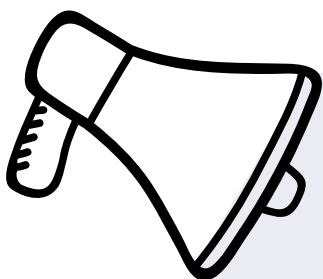
Mina Vasović

Priprema

Dosije studio, Beograd

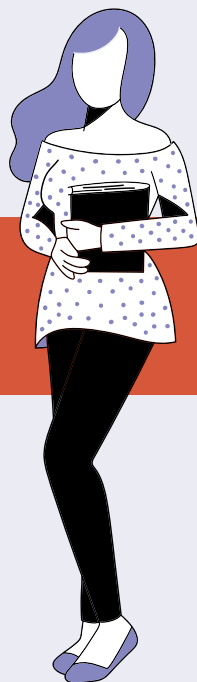

Ovaj projekat je dobio podršku projekta Vlade Švajcarske „Zajedno za aktivno građansko društvo – ACT“, koji sprovode Helvetas Swiss Intercooperation i Građanske inicijative. Mišljenje koje je izneto u ovoj publikaciji je mišljenje autora i ne predstavlja nužno i mišljenje Vlade Švajcarske, Helvetasa ili Građanskih inicijativa.

P R I R U Č N I K

**Kako koristiti UN
mehanizme u zagovaranju
za bolji položaj mladih**

PREDGOVOR

Pred vama se nalazi priručnik *Kako koristiti UN mehanizme u zagovaranju za bolji položaj mladih*, čijim su procesom izrade koordinirali Krovna organizacija mladih Srbije i Beogradski centar za ljudska prava.

Krovna organizacija mladih Srbije i Beogradski centar za ljudska prava zajednički su sproveli projekat „Vanredno glasni - mehanizmima Ujedinjenih nacija za bolji položaj mladih u Srbiji“ u okviru programa Tematska saradnja ACT grantista - #PovežiSe u ACT zajednicu!

Cilj projekta bilo je osnaživanje predstavnika/ca organizacija mladih i za mlade i mladih aktivista/kinja, lidera/ki kao i mladih koji su deo Saveta za mlade Vlade Republike Srbije za korišćenje međunarodnih mehanizama zaštite ljudskih prava mladih čiji potencijali još uvek nisu dovoljno prepoznati u omladinskom sektoru u Srbiji. Ovim projektom nastojali smo da ukažemo na zagovarački potencijal preporuka upućenih od strane međunarodnih mehanizama zaštite (UN mehanizama) prilikom osmišljavanja strategija zagovaranja koje će voditi ka unapređenju položaja mladih, kao i da osnažimo mlade da kroz rad Saveta za mlade koriste UN mehanizme, a donosiocima odluka i institucije podsećaju na preporuke koje je Republika Srbija dobila od UN mehanizama kada planiraju, osmišljavaju i sprovode politike vezane za mlade. Organizacije mladih i za mlade tj. one koji pomažu, štite i zagovaraju za bolji položaj mladih, želeli smo da motivišemo da prate sprovođenje preporuka koje su UN mehanizmi uputili Republici Srbiji, te da ih koriste kada planiraju različite intervencije – programe i projekte u svom radu.

Zašto nam je bilo važno da širimo priču o međunarodnim mehanizmima zaštite (UN mehanizmima)?

Savet Ujedinjenih nacija za ljudska prava usvojio je Rezolucije 35/14 i 51/17 koje se odnose na mlade i ljudska prava. One podstiču države članice da kroz Univerzalni periodični pregled (UPR) razmotre probleme potpunog ostvarivanja ljudskih prava mladih. Sprovođenje preporuka ugovornih tela Ujedinjenih nacija i Saveta Ujedinjenih nacija za ljudska prava važno je ne samo zato što je to međunarodna obaveza, već i zato što baca svetlo na goruće probleme koji se pre svega tiču svake društveno osetljive grupe, ali i stanja ljudskih prava svih građana i građanki, te tako čine svojevrsan podstrek za delovanje. Činjenica da ne postoji posebno ugovorno telo UN-a koje nadzire primenu preporuka za mlade, niti konvencija koja reguliše položaj mladih, ukazuje na to da je položaj mladih dugo zanemarivan i da je praćenje stanja njihovih prava od ogromne važnosti kako bi se u najkraćem roku sprovele mere ka poboljšanju njihovog položaja.

U februaru 2022. godine, zahvaljujući udruženim snagama 12 organizacija mladih i za mlade koje su formirale koaliciju i pripremile alternativni izveštaj o položaju mladih u Srbiji, dobili smo prve preporuke koje u fokus stavljaju mlade, i to od Komiteta za ekonomska, socijalna i kulturna prava Ujedinjenih nacija. Komitet će od Republike Srbije tražiti da ga obavesti o tome šta je preduzela da ispuni preporuke koje je dobila, te verujemo da se na taj način stvara mehanizam odgovornosti Republike Srbije za njeno delovanje ili propuštanje da deluje i na međunarodnom i na nacionalnom nivou.

Vođeni prethodnim rezultatima formirali smo još jednu koaliciju organizacija mladih i za mlade koja je u oktobru 2022. godine podnela alternativni UPR izveštaj o pravima mladih u Republici Srbiji Savetu Ujedinjenih nacija za ljudska prava. Savet je ovaj izveštaj razmatrao u okviru četvrtog ciklusa Univerzalnog periodičnog pregleda za Srbiju na svojoj 43. sednici u maju 2023. godine. Ovaj izveštaj zasnovan je na rezultatima mnogih istraživanja i projektnih aktivnosti koje je koalicija organizacija sproveda, a neki od najvažnijih zaključaka potiču iz direktnog rada sa mladima. Učešćem naše koalicije u ovom

procesu osigurali smo da se pitanja koja su važna mladima u Srbiji čuju i razmotre. Nakon zasedanja radne grupe Saveta Ujedinjenih nacija za ljudska prava upućene su preporuke za unapređenje stanja prava mladih u Srbiji. Država Srbija je ohrabrena da se intenzivnije bavi pitanjima mladih, da uspostaviti inkluzivni regulatorni okvir koji promoviše jednake mogućnosti i nediskriminaciju i iskorenjivanje govora mržnje, posebno za žene, devojke, mlade i LGBTI populaciju kao i da razgovara o naporima da se poveća zapošljavanje mladih u dijalogu između vlade poslodavaca i predstavnika radnika i osmisle programi sa merljivim ciljevima posvećenim zapošljavanju mladih. Omladinski sektor u Srbiji dobio je još jedan referentni okvir na koji može da se poziva u svojim zagovaračkim aktivnostima! Iako je za ovaj mehanizam zaštite ljudskih prava karakteristično da ne daje konkretne smernice na koji način je potrebno unaprediti ljudska prava i položaj ugroženih društvenih grupa, ipak ih on jasno identifikuje i treba ih shvatiti kao polaznu osnovu za uspostavljanje širokog dijaloga različitih aktera, ne samo na nacionalnom već i na lokalnom nivou. Finalne preporuke koje budu usvojene sa ciljem unapređenja ljudskih prava mladih odnose se na petogodišnji period, do 2028. godine, nakon čega će Republika Srbija biti upitana da izvesti o napretku.

Procesi koje smo vodili prethodnih godina motivisali su nas da kreiramo priručnik koji će na jednostavan i lako prijemčiv način koristiti organizacijama mladih i za mlade i mladima u njihovom daljem radu, nešto čemu mogu da se vrate i konsultuju ili potraže motivaciju i argumente za svoje delovanje. Nadamo se da smo u tome uspeli. Krovna organizacija mladih Srbije i Beogradski centar za ljudska prava nastaviće da rade u najboljem interesu mladih, da razvijaju partnerstva i kreiraju udružene odgovore koji će voditi ka uspostavljanju održivih rešenja za unapređenje ljudskih prava mladih.

Zahvaljujemo se podršci koju nam je ukazala Vlada Švajcarske kroz projekat „Zajedno za aktivno građansko društvo – ACT“, koji sprovode Helvetas Swiss Intercooperation i Građanske inicijative.

SADRŽAJ

PREDGOVOR	5
SADRŽAJ.....	8
UVOD:	
LJUDSKA PRAVA MLADIH	11
Kome je priručnik namenjen?	12
Koji je cilj priručnika?	12
Kako da koristite priručnik?	12
ORGANIZACIJE MLADIH I ZA MLADE U SRBIJI.....	13
MEHANIZMI UJEDINJENIH NACIJA.....	17
SAVET ZA LJUDSKA PRAVA	19
UNIVERZALNI PERIODIČNI PREGLED (UPR).....	21
Šta je Univerzalni periodični pregled?	21
Koje su faze u okviru Univerzalnog periodičnog pregleda?	23
Kako Univerzalni periodični pregled može poboljšati stanje ljudskih prava u Republici Srbiji?	24
Kako organizacije mladih i za mlade mogu da se angažuju pri Univerzalnog periodičnog pregledu?	26
UGOVORNA TELA UJEDINJENIH NACIJA	39
Šta su ugovorna tela	
Ujedinjenih nacija?	39
Koje su funkcije	
ugovornih tela?.....	41
Koje su faze u kontroli	
sprovođenja ugovora?	42
Kako ugovorna tela mogu poboljšati stanje ljudskih prava u Republici Srbiji?	44

Kako organizacije mladih i za mlade mogu da se angažuju prilikom kontrole ugovornih tela?	46
Kako organizacije mladih i za mlade mogu da se angažuju pri individualnim komunikacijama?.....	53
SPECIJALNE PROCEDURE.....	57
Šta su specijalne procedure Ujedinjenih nacija?	57
Koje su funkcije specijalnih procedura?	58
Kako specijalne procedure mogu poboljšati stanje ljudskih prava u Republici Srbiji?	60
Kako organizacije mladih i za mlade mogu da se angažuju pri specijalnim procedurama?	62
ŠTA JOŠ TREBA DA IMATE NA UMU PRILIKOM KORIŠĆENJA BILO KOG UN MEHANIZMA?	69
KOJE SU KORISTI ANGAŽOVANJA PRI UN MEHANIZMIMA ZA ORGANIZACIJE MLADIH I ZA MLADE?	71
NEKOLIKO SAVETA ZA SAM KRAJ	75
KORISNI LINKOVI.....	76
KORIŠĆENA LITERATURA	77

UVOD: LJUDSKA PRAVA MLADIH

Prema Zakonu o mladima iz 2011. godine, mlade osobe u Republici Srbiji su definisane kao sve osobe uzrasta od 15 do navršених 30 godina starosti. Na svom putu do odraslog doba i nezavisnosti, one se susreću sa brojnim izazovima u ostvarivanju svojih ljudskih prava. Pre svega, mladi se u različitim oblastima života diskriminišu na osnovu svojih godina. Oni se takođe suočavaju sa preprekama u pristupu kvalitetnom obrazovanju, zapošljavanju, socijalnoj zaštiti, stanovanju i u punom uživanju građanskih i političkih sloboda.

I pored navedenih barijera koje ograničavaju mlade da u potpunosti uživaju ljudska prava, i dalje ne postoji međunarodni dokument koji bi se odnosio isključivo na njih. Ovo se najčešće pripisuje nerazumevanju toga šta su prava mladih i stalnom mešanju prava mladih i prava dece. Štaviše, odsustvo takvog međunarodnog dokumenta o pravima mladih doprinosi prazninama, kako u zakonima, tako i u javnim politikama država, gde se mladi ljudi ne uzimaju u obzir i, neretko, zanemaruju.

Iz navedenih razloga, postoji potreba za pronalaženjem alternativnih rešenja u izveštavanju i ostvarivanju prava mladih, a Ujedinjene nacije (UN) nude spektar mehanizama koji mogu tome doprineti. Od ključne je važnosti da ljudska prava mladih u Republici Srbiji budu jedna od tema kojom će se baviti međunarodni mehanizmi zaštite (UN mehanizmi) čiji je cilj unapređenje ljudskih prava u celom svetu.

Kao mlada osoba, mladi aktivista/kinja ili organizacija mladih i za mlade možete igrati ključnu ulogu u poboljšanju prava mladih u našoj zemlji, upravo kroz korišćenje međunarodnih mehanizama zaštite (UN mehanizama).

Kome je priručnik namenjen?

Priručnik je namenjen prvenstveno svim mladima, mladim aktivistima/kinjama i članovima/icama organizacija mladih i za mlade, koji su ne samo svesni potrebe za poboljšanjem stanja prava mladih u Republici Srbiji, već su spremni i da daju svoj doprinos tom procesu. Kao pojedinci/ke i organizacije možete da budete jedan od ključnih aktera u obezbeđivanju kvalitetnijeg, lepšeg i ispunjenijeg života mladih generacija.

Koji je cilj priručnika?

Priručnik ima za cilj da predstavi UN mehanizme i njihovu ulogu u ostvarivanju punog uživanja ljudskih prava. Takođe, teži da objasni na koji način, pre svega organizacije mladih i za mlade mogu da ih koriste radi zaštite, zagovaranja i izveštavanja o pravima mladih.

Kako da koristite priručnik?

Priručnik možete koristiti kao sredstvo koje vam može pomoći da shvatite značaj UN mehanizama, i kao alat za vaše angažovanje pri organima nadležnim za te mehanizme. Obratite pažnju na primere dobre prakse koji će vam na praktičan način pokazati kako preporuke UN-a mogu da doprinesu kreiranju boljih javnih politika. Primeri će vam pomoći i bolje razumete na koji način su akteri civilnog društva u brojnim zemljama sveta uspešno iskoristili sve ono što UN nudi u borbi za uživanje ljudskih prava.

ORGANIZACIJE MLADIH I ZA MLADE U SRBIJI

Udruženja mladih i za mlade imaju važnu ulogu u promovisanju i zaštiti prava mladih. Ona pružaju mladima platformu za izražavanje stavova, angažovanje povodom društvenih i političkih pitanja, kao i znanje i resurse potrebne da postanu aktivni i angažovani građani/ke. Ovakve organizacije se zalažu za prava i interese mladih u Srbiji kroz sprovođenje kampanja, lobiranje kod donosioca odluka i podizanje javne svesti.

Kada je reč o udruživanju mladih, u Republici Srbiji su najvažnija dva zakona: Zakon o udruženjima i Zakon o mladima, a od 2021. godine za studente/kinje važan je i Zakon o studentskom organizovanju. Zakon o mladima, između ostalog, predviđa mogućnost osnivanja organizacija mladih i za mlade. Na taj način je, barem u teoriji, stvoreno više mogućnosti za uključivanje rešavanja problema mladih u institucionalne procese.

Organizacije mladih i za mlade mogu imati i vrlo važnu ulogu prilikom zagovaranja pri UN mehanizmima. Kroz UN mehanizme, one mogu da se angažuju u naporima javnog zastupanja kako bi podigle svest o pitanjima prava mladih i promovisale njihovu zaštitu i realizaciju. Iz tog razloga, važno je da udruženja u dovoljnoj meri budu upoznata sa međunarodnim mehanizmima zaštite, kao i da prepoznaju mogućnosti koje im oni pružaju kada je reč o radu na unapređenju položaja mladih u Srbiji. Priručnik koji je pred vama može biti važna „alatka” i uputstvo za to kako da kao organizacija mladih i za mlade koristite UN mehanizme.

Od preko 400 preporuka koje su međunarodni mehanizmi zaštite uputili Srbiji do 2022. godine, nijedna se

nije eksplicitno odnosila na mlade, dok se 47 preporuka moglo dovesti u vezu sa položajem i pravima mladih ljudi u Srbiji. Ipak, postoji značajna težnja da se dotadašnja praksa promeni, i da se poveća broj preporuka koje bi direktno imale za cilj da se unapredi položaj mladih. Zahvaljujući organizacijama civilnog društva i njihovom izveštavanju međunarodnim mehanizmima, Srbija je u maju 2023. godine dobila tri preporuke Univerzalnog periodičnog pregleda (jednog od UN-ovih mehanizama), koje teže da obuhvate prava mladih u našoj zemlji.

**Univerzalni periodični pregled je Srbiji
u maju 2023. godine uputio sledeće preporuke k
oje se direktno odnose na mlade:**

1. Razgovarati o naporima da se poveća zapošljavanje mladih u dijalogu između vlade, poslodavaca i predstavnika radnika/ca i osmisliti programe sa merljivim ciljevima posvećenim zapošljavanju mladih (preporučila Slovenija);
2. Uspostaviti inkluzivni regulatorni okvir koji promoviše jednake mogućnosti i nediskriminaciju i iskorenjivanje govora mržnje, posebno za žene, devojke, mlade i LGBTI populaciju (preporučila Kostarika);
3. Ohrabriti Republiku Srbiju da se intenzivnije bavi pitanjima mladih (preporučila Angola).

Kako bi organizacije mladih i za mlade mogle kontinuirano da rade na borbi za bolji položaj mladih, neophodno je obezbeđivanje adekvatnih uslova za takvo delovanje. Ipak, u ostvarivanju toga one se suočavaju sa različitim preprekama koje ih sprečavaju da u potpunosti iskoriste svoje resurse u zagovaranju prava mladih. Da bi se takvi izazovi prevazišli, neophodna je međusektorska saradnja koja će imati za cilj jačanje kapaciteta organizacija koje mlade stavljaju u prvi plan.

Takva saradnja treba da obuhvati državne organe, privredne aktere, medije, kao i sve druge subjekte omladinske politike poput škola, kancelarija za mlade i omladinskih organizacija. Zajedničkim snagama može se pružiti značajna podrška mladim aktivistima/kinjama, a samim tim i celokupnom mladom stanovništvu Republike Srbije čiji se položaj tim putem može poboljšati. Ostvarivanjem potreba omladinskih organizacija mogu se rešiti i problemi koje one potencijalno mogu da imaju prilikom angažovanja u svim fazama UN mehanizama.

Svest o postojanju omladinske politike i organizacija mladih i za mlade

Jedan od glavnih izazova sa kojim se suočavaju organizacije koje se bave pitanjima mladih jeste nizak nivo svesti društva o njihovom postojanju i nerazumevanje toga da su omladinska politika i omladinsko delovanje posebne oblasti, te da i akteri civilnog društva koji se time bave moraju biti snažni činioci u društvu. Potrebno je da pre svega mladi, a zatim i drugi pripadnici/ce javnog mnjenja, budu **upoznati sa postojanjem ovakvih organizacija**, da budu u toku sa tim ko su, šta rade i iz kog razloga, i da razumeju doprinos koji one mogu da pruže razvoju javnih politika u Republici Srbiji.

Vidljivost organizacija u javnom prostoru

Da bi se podigla svest o postojanju organizacija mladih i za mlade, neophodno je **povećati njihovu vidljivost u javnom prostoru**. Organizacije se najčešće promovišu putem društvenih mreža, i to najviše kroz aktivnosti na Instagramu i Fejsbuku. Ipak, vidljivost bi bila uspešnija kada bi i drugi akteri, poput medija, učestvovali u njenom povećanju kroz praćenje aktivnosti organizacija, poput izveštavanja sa događaja koje one organizuju. U promovisanju njihove delatnosti poseban doprinos mogu imati i državni organi, kako na nacionalnom, tako i na lokalnom nivou, a pogotovo u podizanju kolektivne svesti o ulozi ovih organizacija.

Komunikacija sa državnim institucijama

Za efikasniji rad na zaštiti prava mladih jako je važna otvorenost državnih institucija (poput Ministarstva turizma i omladine i Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja) za komunikaciju sa omladinskim organizacijama. ***Potrebna je spremnost na dijalog sa predstavnicima mladih***, kako bi se čuli njihovi stavovi i interesi, i bolje razumeli problemi sa kojima se mladi suočavaju, kao i ideje za njihovo rešavanje. Učešće u nacionalnim konsultacijama i spremnost državnih organa na partnerstvo sa organizacijama mladih i za mlade vrlo je korisno i kada organizacije koriste UN mehanizme.

MEHANIZMI UJEDINJENIH NACIJA

Mehanizmi Ujedinjenih nacija za ljudska prava obuhvataju **tela ili procese koji se bave stanjem ljudskih prava** na međunarodnom i nacionalnom nivou, sa ciljem da identifikuju slučajeve u kojima je došlo do njihovog kršenja. Mandat koji posreduju im je poveren direktno od država članica Ujedinjenih nacija ili proizlazi iz usvojenih univerzalnih međunarodnih ugovora.

Mehanizmi Ujedinjenih nacija za ljudska prava imaju nekoliko osnovnih funkcija:

- Uspostavljaju međunarodne standarde i sporazume vezane za ljudska prava;
- Kontrolišu poštovanje ljudskih prava u državama članicama;
- Izveštavaju o kršenjima ljudskih prava gde god da se dese;
- Daju preporuke o načinima poboljšanja ljudskih prava u državama.

Mehanizmi Ujedinjenih nacija pružaju **moćnost angažovanja organizacija civilnog društva**. Kako se svaki mehanizam sastoji od nekoliko faza, organizacije civilnog društva imaju mogućnost da učestvuju u svakoj, ili u onim koje samostalno izaberu. Njihovo korišćenje UN mehanizama se najčešće odnosi na izveštavanje o stanju ljudskih prava u datoj državi, ukazivanje na slučajeve u kojima je došlo do kršenja prava i praćenje toga da li država sprovodi preporuke koje su joj date.

■ Mehanizmi Ujedinjenih nacija, čija nadležnost proizilazi iz Povelje Ujedinjenih nacija, su sledeći:

- Savet za ljudska prava
- Univerzalni periodični pregled
- Ugovorna tela
- Specijalne procedure

SAVET ZA LJUDSKA PRAVA

Savet za ljudska prava je glavni međuvladin forum u okviru Ujedinjenih nacija za pitanja koja se odnose na ljudska prava. Funkcija Saveta je da obezbedi **delotvornu primenu ljudskih prava** za garantovanih međunarodnim pravom, a posebno različitim instrumentima UN-a. Savet ima mogućnost da raspravlja o svim tematskim pitanjima ljudskih prava i situacijama koje zahtevaju njegovu pažnju.

Osnovne funkcije Saveta su sledeće:

- Bavi se situacijama kršenja ljudskih prava širom sveta, zauzima stav u vezi sa njima i daje preporuke;
- Uspostavlja međunarodne standarde u oblasti ljudskih prava;
- Razvija instrumente koji su pravno obavezujući;
- Promoviše ljudska prava kroz dijalog sa državama, jačanjem njihovog kapaciteta i pružanjem tehničke pomoći.

Članove Saveta bira Generalna skupština Ujedinjenih nacija tajnim glasanjem, na period od tri godine. Tokom izbora za članove Saveta od država se traži da uzmu u obzir njihove doprinose u unapređenju, zaštiti i promociji ljudskih prava, kao i dobrovoljne obaveze koje su preuzeli. Ipak članice Saveta su i zemlje u kojima stanje ljudskih prava nije na zadovoljavajućem nivou, ali ih nema u velikom broju.

- I Savet za ljudska prava se sastoji od 47 država članica koje se biraju apsolutnom većinom država članica UN. Mesta u Save-
tu su raspoređena u skladu sa geografskim kriterijumima:
- 13 mesta za afričke države;
 - 13 mesta za azijsko-pacifičke države;
 - Osmam mesta za latinoameričke i karipske države;
 - Sedam mesta za zapadnoevropske države;
 - Šest mesta za istočnoevropske države.

UNIVERZALNI PERIODIČNI PREGLED (UPR)

Šta je Univerzalni periodični pregled?

Univerzalni periodični pregled (*Universal Periodic Review* - UPR) je proces u okviru kog UN preispituje ***koliko i kako svaka zemlja članica štiti ljudska prava***. Kao što možemo zaključiti iz samog naziva, reč je o ***periodičnom pregledu*** koji se realizuje na četiri ili pet godina, pružajući svakoj državi mogućnost da prikaže koje korake je preduzela u ispunjavanju svojih obaveza u pogledu ljudskih prava.

Ciljevi Univerzalnog periodičnog pregleda su:

- Poboljšanje** stanja ljudskih prava u zemljama;
- Podsticanje** države da poštuje ugovore o ljudskim pravima koje je potpisala;
- Rešavanje** kršenja ljudskih prava gde god se takvi problemi pojave;
- Nuđenje** tehničke pomoći državama u vezi sa ljudskim pravima;
- Povećavanje** njihove sposobnosti da se izbori sa svim izazovima vezanim za ljudska prava.

- UPR proces predviđa analizu toga da li država sprovodi svoje političke i pravne obaveze sadržane u **Povelji Ujedinjenih nacija, Univerzalnoj deklaraciji od ljudskim pravima i međunarodnim instrumentima o ljudskim pravima i dobrovoljnim obavezama** koje je država prihvatila, a pogotovo prilikom kandidature za Savet za ljudska prava.
- Pregled sprovodi radna grupa sastavljena od 47 država članica Saveta za ljudska prava, pri čemu i države posmatrači, koje nisu članovi Saveta, mogu učestvovati u interaktivnom dijalogu po tom pitanju. Kako bi se UPR proces olakšao, radnoj grupi i državi koja se razmatra pomaže grupa od tri zemlje („trojka“) koja ima ulogu izvestioca.

? Koje su faze u okviru Univerzalnog periodičnog pregleda?

Faza 1:

Prikupljanje informacija o datoj državi za UPR

- Država priprema nacionalni izveštaj;
- Visoki komesarijat UN za ljudska prava priprema svoj izveštaj;
- Visoki komesarijat UN za ljudska prava priprema sažetak izveštaja organizacija civilnog društva i drugih zainteresovanih subjekata;

Faza 2:

Pregled stanja ljudskih prava od strane Radne grupe za UPR

- Dijalog između date države, drugih članica i država posmatrača UN;
- Država članica ili posmatrači postavljaju pitanja i daju preporuke datoj državi;
- Radna grupa usvaja nacrt izveštaja koji sadrži svaku preporuku;

Faza 3:

Usvajanje izveštaja Radne grupe za UPR

- Država donosi odluku koje će preporuke prihvatiti;
- Održava se plenarna sednica Saveta za ljudska prava;
- Savet za ljudska prava na sednici usvaja izveštaj Radne grupe za UPR;

Faza 4:

Sprovođenje preporuka

- Vlada sprovodi preporuke u delo;
- Ujedinjene nacije prate implementaciju preporuka;
- Organizacije civilnog društva kontrolišu sprovođenje preporuka.

Kako Univerzalni periodični pregled može poboljšati stanje ljudskih prava u Republici Srbiji?

Identifikacijom slučajeva u kojima je došlo do kršenja ljudskih prava

Zahvaljujući celokupnom UPR procesu UN može uvideti propuste koji postoje u Republici Srbiji kada je u pitanju stanje ljudskih prava. Time se pruža mogućnost da se pred međunarodnu zajednicu iznese potencijalno kršenje ljudskih prava u zemlji, te da se preduzmu adekvatni koraci koji bi doveli do prevazilaženja takvih problema.

Dijalogom koji pruža mogućnost ispitivanja države u vezi sa stanjem ljudskih prava

U okviru UPR procesa dolazi do direktnog dijaloga između države i članica UN-a, gde svaka strana može dobiti reč. Dijalog obezbeđuje prikupljanje svih dodatnih informacija od države u vezi sa stanjem ljudskih prava u njoj, u zavisnosti od mogućnosti prisutnih država da joj postavljaju dodatna pitanja. Na taj način, UN dobija bolju sliku o stvarnom stanju prava u zemlji, što obezbeđuje i adekvatnije preporuke.

Analizom izveštaja iz senke civilnog društva

UPR nudi šansu civilnom društvu da dostavlja izveštaje iz senke (alternativne izveštaje) o stanju prava u Republici Srbiji, koje Visoki komesarijat UN za ljudska prava (OHCHR) može uzeti u obzir prilikom formiranja sažetka o stanju ljudskih prava u Republici Srbiji koji se iznosi pred radnu grupu. Na taj način, organizacije civilnog društva mogu ukazati na sva eventualna zanemarivanja ljudskih prava u Republici Srbiji koja nisu napomenuta u nacionalnom izveštaju, a koja zahtevaju analizu.

Preporukama koje se dostavljaju državama članicama

Rezultat UPR procesa su preporuke UN-a koje će državi služiti za bolje kreiranje javnih politika, a njena politička i moralna obaveza je da ih sprovede. UN ne samo da daje smernice i pomoć u vezi sa koracima koje treba preduzeti, već i nadgleda njihovo sprovođenje. Dosledna primena preporuka osigurava poboljšanje opšteg stanja prava u zemlji, navodeći državu da preduzme zakonske, sudske ili druge potrebne reforme.

Jermenija pred UPR-om: Pitanje nasilja nad ženama

Zahvaljujući preporukama koje su date Jermeniji tokom drugog UPR ciklusa 2015. godine, država je bila podstaknuta da usvoji i dosledno sprovodi Zakon o sprečavanju nasilja u porodici. Osim toga, 2018. godine postala je i potpisnica Konvencije Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, a Populacioni fond UN-a je Vladi Jermenije pružio snažnu podršku u razvoju velike nacionalne kampanje protiv rodno zasnovanog nasilja i nasilja u porodici. Na osnovu preporuka koje je dobila tokom trećeg UPR ciklusa iz 2020. godine, Jermenija je razvila i novu Nacionalnu strategiju za ljudska prava i Nacionalni akcioni plan za ljudska prava za period od 2020. do 2022. godine, sa snažnim okvirom za njihovo praćenje. Time je UN odigrao ključnu ulogu u smanjivanju stope nasilja nad ženama u Jermeniji.

Kako organizacije mladih i za mlade mogu da se angažuju pri Univerzalnom periodičnom pregledu?

Period u kom se država priprema za UPR

- U ovom periodu Vlada države koja je predmet revizije priprema **nacionalni izveštaj** u okviru kog sama ocenjuje stanje ljudskih prava i napredak koji je ostvarila od poslednjeg pregleda. Dati nacionalni izveštaj će u sledećoj fazi biti predmet analize u okviru sednice Radne grupe za UPR.
- Države se podstiču da izveštaj formiraju zajedno sa drugim zainteresovanim subjektima na nacionalnom nivou, poput nevladinih organizacija i drugih aktera civilnog društva, članova parlamenata i nacionalnih institucija za ljudska prava.

Utičite na sadržaj nacionalnog izveštaj i apelujte da prava mladih budu njegov deo

1. Podstičite institucije Republike Srbije da organizuju nacionalne konsultacije za izradu državnog izveštaja u okviru kojih ćete vi, kao predstavnici organizacija mladih i za mlade, zagovarati da prava mladih budu njegov sastavni deo. Kako je u Republici Srbiji Vlada ta koja je odgovorna za pripremu ovog izveštaja, zagovaranje usmerite prvenstveno ka njoj. Na taj način, obezbeđuje se da prava mladih budu jedna od tema Radne grupe za UPR prilikom analize stanja prava u Republici Srbiji.
2. Samoinicijativno organizujte sastanke o nacionalnom izveštaju gde ćete uključiti i druge zainteresovane aktere, kao što su organizacije civilnog društva, predstavnici institucija i diplomatske zajednice, kako biste ukazali na važnost uključivanja prava mladih u UPR proces.

3. *Kod Vlade lobirajte za dostavljanje nacrtu nacionalnog izveštaja za UPR kako biste joj dali komentare. U periodu pre formiranja konačne verzije izveštaja možete podsticati Vladu da pitanje položaja mladih i druge teme koje smatrate relevantnim uključi u njega.*

Švajcarska: Učešće civilnog društva u formiranju nacionalnog izveštaja za UPR

Kada je Švajcarska bila predmet UPR-a 2008. godine, Savezna vlada je sarađivala sa Koalicijom švajcarskih nevladinih organizacija u pripremi nacionalnog izveštaja. Podstaknuta uticajem Koalicije, Savezna vlada je sa njom podelila svoj nacrt nacionalnog izveštaja za UPR, pozivajući je da prisustvuje nacionalnim konsultacijama na tu temu. Na sastanku je Koalicija dala suštinske komentare na Vladin nacrt izveštaja i predstavila je niz preporuka. Određeni broj komentara Koalicije uključen je u konačnu verziju nacionalnog izveštaja dostavljenog UPR-u, pri čemu je Vlada posvetila pažnju identifikaciji i rešavanju nekih od ključnih problema koje je Koalicija iznela.

Pored nacionalnog izveštaja, radna grupa za UPR će analizirati i sledeća dva:

- Izveštaj OHCHR sastavljen od informacija koje potiču od ugovornih tela, specijalnih procedura i drugih agencija Ujedinjenih nacija;
- Izveštaj OHCHR sastavljen od informacija svih drugih zainteresovanih strana, poput **izveštaja u senci** nevladinih organizacija, branitelja/ki ljudskih prava, nacionalnih institucija za ljudska prava, akademskih institucija i drugih aktera civilnog društva.

Podnesite svoj izveštaj iz senke (alternativni izveštaj)

1. *Ukoliko državni izveštaj ne sadrži pitanja od značaja za položaj mladih ona mogu da se nađu u vašem. Time podstičete UN da razmatra prava mladih i uvidi probleme koji postoje u vezi sa njima;*
2. *Ako se nacionalni izveštaj bavio takvim pitanjima, postoji mogućnost da nije pružio stvarnu sliku o položaju mladih u Republici Srbiji koju vi, kao omladinska organizacija, bolje uviđate;*
3. *U okviru izveštaja možete i sami dati preporuke o tome na koji način u Republici Srbiji mogu da se poboljšaju prava mladih. Ako su adekvatno formulisane, one se mogu naći u konačnom izveštaju Saveta za ljudska prava koji sadrži sve preporuke.*

Srbija: Učešće civilnog društva u slanju zajedničkog izveštaja za UPR

UPR koalicija mladih Srbije, koju su činile i organizacije mladih i za mlade, uputila je zajednički izveštaj povodom četvrtog UPR ciklusa Republike Srbije, čije su sesije održane u maju 2023. godine. U okviru izveštaja, između ostalog, skrenuta je pažnja na potrebu da se unapredi pravo na rad mladih u Srbiji i nabrojani su brojni problemi sa kojima se u tom pogledu omladina suočava (nemoćnost da nađu stabilan posao, naknade koje su ispod minimalne zarade, neplaćeno stažiranje, odsustvo ugovora o radu koji bi im pružio da uživaju puna prava kao zaposleni i drugi). Koalicija je i sama uputila svoje preporuke koje vidi kao način za rešavanje navedene situacije (poput preporuke Razviti mere koje obezbeđuju puno zapošljavanje mladih i omogućiti mladima da imaju pravo na pravedne uslove rada, učlanjenje u sindikate i puno socijalno osiguranje).

Kao posledica aktivnog rada omladinskih organizacija pred UPR ciklusom, Srbija je dobila i prihvatila preporuku od Slovenije čiji je cilj da se u dijalogu između Vlade, poslodavaca i predstavnika radnika razgovara o naporima da se poveća zapošljavanje mladih, kao i da se osmisle programi sa merljivim ciljevima posvećenim zapošljavanju mladih.

Kakav treba da bude vaš izveštaj iz senke (alternativni izveštaj)?

Vaš izveštaj iz senke treba da bude **verodostojan i pouzdan**, sa navedenim konkretnim primerima o **kršenju, zanemarivanju ili nazadovanju prava mladih**. Rok za njegovo slanje je najčešće šest do osam meseci pre održavanja sastanka radne grupe na kom se država analizira. Vodite računa da on bude u skladu sa **smernicama koje je utvrdio UNU**, kao i o tome da ne sme da bude anoniman niti poverljiv. Nakon njegovog podnošenja, OHCHR proverava da li je u skladu sa tehničkim smernicama, te odlučuje o tome koje njegove delove će uključiti u svoj sažetak, koji se zatim objavljuje na zvaničnom sajtu OHCHR-a.

Kako da povećate šansu da se baš vaš izveštaj nađe u sažetku OHCHR-a?

- Pružite informacije o **sprovođenju ranije utvrđenih preporuka UN-a iz oblasti** koju obrađujete;
- Pružite informacije o **sprovođenju poslednjeg UPR ciklusa**, uključujući i propuste i uspešne korake koje je država preduzela;
- Uspostavite saradnju po ovom pitanju i sa drugim organizacijama, te u koaliciji sa njima **dostavite zajednički izveštaj iz senke** koji daje dojam veće verodostojnosti informacija;
- Koristeći SMART metodu sami navedite preporuke kojim bi se poboljšao položaj mladih. To znači da one treba da budu specifične, merljive, dostižne, relevantne i vremenski ograničene.

Severna Makedonija: Učešće civilnog društva u dostavljanju izveštaja iz senke

Koalicija organizacija civilnog društva Severne Makedonije, uključujući i Nacionalni omladinski savet, dostavila je UN-u izveštaj iz senke sa ciljem da se pred radnu grupu UPR-a iznesu problemi sa kojima se mladi u toj državi suočavaju pri zapošljavanju. Članice koalicije su ukazale na činjenicu da je svaka druga mlada osoba nezaposlena, kao i da veliki broj zaposlenih mladih prima plate ispod proseka. Između ostalog, skrenuta je pažnja i na to da značajan broj mladih radnika/ca nije prijavljen u radni odnos na adekvatan način, čime im se direktno ugrožavaju radna prava, kao i da neretko rade prekovremeno. U svom izveštaju organizacije su navele preporuke važne za unapređenje prava mladih u oblasti rada, a jedna od njih teži ka tome da se prilikom razvijanja javnih politika koje utiču na mlade ljude zauzme pristup koji je zasnovan na ljudskim pravima. Angažovanje koalicije je podstaklo Bugarsku da Severnoj Makedoniji uputi preporuku vrlo sličnu predloženoj: Uzeti u obzir pristup baziran na ljudskim pravima prilikom planiranja budžeta, kreiranja zakonodavstva i javnih politika koje utiču na mlade.

Pored javnosti, o sadržini vašeg izveštaja u senci obavestite i diplomatske predstavnike relevantnih ambasada

- 1. U koaliciji sa drugim organizacijama mladih i za mlade u ovoj fazi organizujte sastanke sa diplomatskim predstavnicima relevantnih ambasada u Republici Srbiji, kako biste ih upoznali sa stanjem prava mladih u zemlji i ukazali im na sve oblasti u kojima su ona zanemarena.*
- 2. Ambasade mogu biti značajni partneri u zagovaranju preporuka i važna spona između civilnog društva i država članica UN-a, te mogu podstaći svoje zemlje, članice Saveta, da u okviru radne grupe uvažavaju preporuke koje ste kao organizacija civilnog društva dostavili u izveštaju u senci.*

Period u kom dolazi do sastanka Radne grupe za UPR

U toj fazi, u Ženevi se organizuje **interaktivni dijalog** između delegacije države koja je predmet pregleda, drugih država članica UN-a i država posmatrača, koji vodi Radna grupa Saveta za ljudska prava. Svaka zemlja ima mogućnost da datoj državi postavi pitanje, ili da joj da preporuke za poboljšanje stanja ljudskih prava, koje se nekad zasnivaju na onim preporukama koje su dostavile **organizacije civilnog društva**.

Nakon dijaloga, Radna grupa usvaja nacrt izveštaja koji sadrži svaku preporuku koja je predložena i dostavlja ga Savetu za ljudska prava. Država ima rok od nekoliko meseci da odluči koje su to preporuke koje prihvata a koje su te koje odbacuje. Zatim, u okviru Saveta za ljudska prava zemlje prisustvuju zvaničnom usvajanju krajnjeg izveštaja povodom date države, koji sadrži sve komentare, zaključke i preporuke upućene državi.

Podižite svest o važnosti UPR procesa za stanje ljudskih prava u Republici Srbiji, a posebno kada je reč o pravima mladih

1. *Iskoristite svoje društvene mreže kako biste mlade edukovali o UPR procesu;*
2. *Emitujte uživo sastanke Radne grupe na svom sajtu kako biste dodatno privukli pažnju mladih;*
3. *Organizujte događaje i radionice na temu UPR procesa, u okviru kojih lično možete da razgovarate sa mladima o tome.*

Ukoliko ste u konsultativnom odnosu sa Ekonomskim i socijalnim savetom UN-a, možete prisustvovati sednicama radne grupe za UPR nakon što dobijete akreditaciju.

1. *Konsultativni status sa Ekonomskim i socijalnim savetom UN-a nevladinim organizacijama pruža mogućnost potpune participacije pri UN-u. Pored prisustvovanja sednicama radne grupe za UPR, nevladine organizacije sa statusom konsultanta mogu dostavljati pismena i usmena saopštenja na tim događajima i organizovati prateće događaje.*

Zagovarajte kod institucija države prihvatanje onih preporuka UN-a koje smatrate ključnim za bolji položaj mladih

1. *Prilikom zagovaranja vodite računa da to činite do roka u kom Republika Srbija mora da se izjasni o prihvatanju preporuka;*
2. *Poseban akcenat stavite na preporuke koje ste zagovarali u svom izveštaju u senci, ukoliko ih je neka od država članica predložila.*

Rumunija: Učešće civilnog društva u zagovaranju preporuka pred UPR

Evropski omladinski forum i Rumunski omladinski savet su u decembru 2017. godine posetili Ženevu, kako bi uoči predstojećeg UPR-a Rumunije pred telima UN-a promovisali preporuke koje se odnose na mlade, a koje su prethodno izneli u svom zajedničkom izveštaju. Reč je o preporukama koje se fokusiraju na prava dece i mladih, sa akcentom na one koje se odnose na obrazovanje, reproduktivno i seksualno zdravlje mladih, pravo na rad i pravednu naknadu.

Zalagali su se, primera radi, za ukidanje neplaćenog stažiranja za mlade, razvoj mehanizama za prijavljivanje kršenja prava dece i mladih i uvođenje obrazovanja o seksualnom i reproduktivnom zdravlju u srednje škole. Jedan od najvažnijih rezultata zagovaranja bilo je uspostavljanje institucije ombudsmana za decu i mlade u Rumuniji, sa jasnim ovlašćenjima da vrši monitoring nad poštovanjem njihovih prava i zaštiti ih onda kada je to potrebno. UPR koalicija mladih Srbije je u aprilu 2023. godine koristila isti model zagovaranja kao i Rumunski omladinski savet, što se još jednom pokazalo uspešnim s obzirom na gorenavedene preporuke koje je naša zemlja dobila, a koje se direktno tiču mladih.

Period nakon što Savet za ljudska prava zvanično usvoji izveštaj

U ovom periodu sledi primena preporuka koje je UN dao državi, što je suštinski element celokupnog UPR procesa od kog zavisi da li će uopšte doći do poboljšanja stanja ljudskih prava, pa tako i položaja mladih;

Kako se ne bi dogodila situacija da država zanemari one preporuke na čije sprovođenje je pristala, neophodno je zalaganje organizacija civilnog društva. Zbog toga, organizacije mladih i za mlade treba da rade na **aktivnom zagovaranju i praćenju sprovođenja preporuka od strane države** koje se odnose na položaj mladih. Celokupan monitoring se može vršiti na više načina.

Lobirajte kod Vlade da aktivno radi na sprovođenju preporuka na koje se obavezala

1. *Kod nadležnih ministarstava zagovarajte promene zakona ili usvajanje javnih politika potrebnih da se primene preporuke vezane za poboljšanje položaja mladih;*
2. *Pružite Vladi potrebna znanja i informacije kako biste joj pomogli da ispuní svoje obaveze;*
3. *Rezultate UPR-a iskoristite kao osnovu za dijalog sa državnim subjektima i lobirajte za održavanje nacionalnih konsultacija o njihovom sprovođenju u okviru kojih biste učestvovali;*
4. *Pokušajte da napravite vaš plan implementacije preporuka koje se odnose na prava mladih, i dostavite ga nadležnom ministarstvu ili članovima parlamenta.*

Srbija: Učešće civilnog društva u radu na implementaciji UPR preporuka

U Srbiji je aktivnom radu na zagovaranju sprovođenja preporuka UN-a posvećena Platforma organizacija za saradnju sa mehanizmima UN za ljudska prava, koju su osnovale organizacije civilnog društva sa iskustvom u izveštavanju pred njihovim telima. Nakon što je Srbija dobila preporuke iz trećeg ciklusa UPR-a, članice Platforme pratile su njihovu primenu, a važan element njihovog monitoringa bilo je iniciranje dijaloga sa donosiocima odluka kako bi se dodatno podstakli da ih implementiraju. Osim toga, učestvovali su u podnošenju alternativnog izveštaja Savetu za ljudska prava. Platforma nastavlja svoj rad na zagovaranju i nakon četvrtog ciklusa, a vrlo važnu ulogu u praćenju preporuka koje se odnose na mlade ima Krovna organizacija mladih Srbije.

- Angažovanje javnosti u sprovođenju UPR preporuka je od suštinskog značaja jer se na taj način povećava pritisak na Vladu da se aktivnije posveti radu na implementaciji. Kako bi se odgovornost državnih institucija povećala, potrebno je raditi i na povećanju broja građana/ki koji su upoznati sa sadržajem preporuka i na tome šta treba da očekuju od predstavnika vlasti.

Podižite svest javnosti o značaju preporuka

Nakon završetka UPR procesa zajedno sa drugim organizacijama mladih i za mlade organizujte konferenciju za štampu na kojoj ćete učesnike/ce, prvenstveno mlade, upoznati sa preporukama koje je Republika Srbija dobila, a koje se odnose na njihov položaj;

- 2. Kako se mladi u značajnoj meri informišu preko društvenih mreža, iskoristite svoje platforme da ih dodatno upoznate sa koracima koje su u obavezi Vlade da preduzme kako bi se poboljšalo stanje ljudskih prava mladih;*
- 3. Podstičite medije da se angažuju u izveštavanju i praćenju implementacije preporuka (obuka novinara o UPR procesu može imati korisne efekte, jer na taj način stičete saveznike u povećanju svesti javnosti);*
- 4. Organizujte tematske diskusije, okrugle stolove i radionice na temu sprovođenja preporuka.*

Sijera Leone: Angažovanje novinara u sprovođenju UPR preporuka

Organizacije civilnog društva države Sijera Leone, uz podršku UN-a, 2016. godine su održale obuku o UPR mehanizmu za 25 tamošnjih novinara. Prisutni su dobili konkretne informacije o tome kako novinari mogu da se angažuju u UPR procesu i praćenju sprovođenja preporuka. Kao neke od aktivnosti koje novinari treba da preduzmu navedene su: informisanje javnosti o tome šta je UPR i koje preporuke je Sijera Leone dobila; izveštavanje o implementaciji preporuka; pozivanje državnih institucija na odgovornost u pogledu obaveza prema UPR procesu; i uspostavljanje mreže novinara za ljudska prava.

Aktivno pratite sprovođenje preporuka

1. *Napravite periodični plan praćenja implementacije preporuka koje se tiču prava mladih;*
2. *Organizaciji UPR Info dostavljajte informacije o tome da li je i u kojoj meri Vlada sprovela preporuke, što ona objedinjuje u Srednjoročnu procenu implementacije (Mid-Term Implementation), koja služi za praćenje napretka Vlade u ispunjavanju njenih obaveza. UPR Info promoviše ljudska prava i podiže svest o UPR procesu, pri čemu posebno podržava organizacije civilnog društva i njihove napore u zagovaranju;*
3. *Rezultate praćenja možete uključiti u svoj izveštaj iz senke koji ćete podneti u sledećem UPR ciklusu Republike Srbije.*

Kenija: Angažovanje agencije UN u sprovođenju UPR preporuka

Kancelarija Visokog komesara UN za ljudska prava u Keniji i UPR Info, bili su jedni od sponzora radionice iz 2015. godine koja je okupila predstavnike vlade, civilnog društva i nacionalne institucije za ljudska prava. U okviru radionice, tri aktera formirala su nacionalnu strategiju za sprovođenje UPR procesa, pri čemu su kao osnovu za njen nastanak koristili nacrt strategije uspostavljen od strane organizacija civilnog društva Kenije. Osim što su podstakli državne institucije da se aktivnije posvete poboljšanju ljudskih prava u državi, ovakvi sastanci su doprineli i izgradnji međusobnog poverenja i razumevanju potreba, što je neophodno za uspešno i zajedničko delovanje na implementaciji UPR-a.

Zagovaranje sprovođenja preporuka usmerite i prema međunarodnim predstavnicima

1. *Zagovarajte prema državama članicama UN-a koje su dale preporuke Republici Srbiji koje se odnose na mlade, i podstičite ambasade da nastave bilateralne dijaloge sa državom na tu temu. Time se institucijama Republike Srbije daje do znanja da i civilno društvo i diplomatska zajednica prate napredak u sprovođenju preporuka.*
2. *Uspostavite saradnju sa agencijama UN-a, poput Programa UN za razvoj (UNDP), koje mogu biti značajni partneri u sprovođenju preporuka i ponuditi resurse kao podršku implementaciji. Obaveštavajte agencije o vašem radu na zagovaranju i monitoringu, i zalažite se za uključivanje relevantnih preporuka u Okvire razvojne pomoći UN-a (UNDAF).*

Mongolija: Angažovanje ambasadora u sprovođenju UPR preporuka

UPR Info je 2015. godine je u Mongoliji organizovala okrugli sto između predstavnika civilnog društva i stranih ambasada kako bi se diplomatska zajednica informisala o sprovođenju UPR preporuka. Susret je bio značajna prilika da ambasade predlože svoju strategiju u pogledu implementacije preporuka i ukažu na to kako zamišljaju saradnju sa organizacijama civilnog društva u toj oblasti. Zahvaljujući ovom sastanku uspostavljena su značajna partnerstva i kontakti između organizacija civilnog društva i ambasada. Osim toga, predstavnici Ujedinjenog Kraljevstva i Kanade su ukazali na spremnost da pruže i finansijsku podršku nevladinim organizacijama u Mongoliji.

UGOVORNA TELA UJEDINJENIH NACIJA

? Šta su ugovorna tela Ujedinjenih nacija?

Ugovorna tela Ujedinjenih nacija su odgovorna za unapređenje i zaštitu ljudskih prava na globalnom nivou, pri čemu primarno vode računa da države ***dosledno sprovede međunarodne konvencije i ugovore o ljudskim pravima čije su potpisnice***. Sastavljena su od nezavisnih eksperata i kontrolu sprovede razmatranjem izveštaja koje periodično dostavljaju države, a koji se odnose na korake preuzete u sprovođenju odredbi konkretnog ugovora.

Ugovorna tela Ujedinjenih nacija su:

- Komitet za ljudska prava;
- Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava;
- Komitet za zaštitu prava svih radnika migranata i članova njihovih porodica;
- Komitet za eliminisanje rasne diskriminacije;
- Komitet za prisilne nestanke;
- Komitet o pravima deteta;
- Komitet protiv torture;
- Komitet za prava osoba sa invaliditetom;
- Komitet za eliminisanje diskriminacije žena.

- Kada država ratifikuje ili pristupi sporazumu o ljudskim pravima, ona postaje strana potpisnica i preuzima zakonsku obavezu da sprovodi prava utvrđena u njemu. Trenutno postoji devet osnovnih međunarodnih ugovora o ljudskim pravima koji su stupili na snagu, zajedno sa nizom fakultativnih protokola koji su usvojeni kako bi se poboljšale ili proširile odredbe nekih od tih ugovora.
- Najznačajniji međunarodni instrument koji proklamuje da se svi ljudi rađaju slobodni i jednaki u dostojanstvu i pravima jeste *Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima i Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima* oslanjaju se na Deklaraciju i zajedno čine osnovne međunarodne dokumente o ljudskim pravima – **Povelju ljudskih prava**.
- Ostali ugovori su usmereni na rešavanje određenog problema ili na konkretnu društvenu grupu koja je prepoznata kao grupa čija su prava posebno ugrožena. Primera radi, reč je o Konvenciji o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena, Konvenciji o pravima deteta i Međunarodnoj konvenciji o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije. Svaki od međunarodnih ugovora i fakultativnih protokola ima telo za njegovo praćenje, čije članove predlažu i biraju države na fiksni mandat od četiri godine.

Koje su funkcije ugovornih tela?

Kontrola sprovođenja ugovora

- I Osnovna funkcija svakog ugovornog tela se odnosi na kontrolu toga da li država sprovodi ugovor za koji je dato telo nadležno. Na primer, Komitet za eliminisanje diskriminacije žena kontroliše da li država adekvatno primenjuje Konvenciju o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena.
- I Svaka država koja je potpisala određeni ugovor u obavezi je da **ugovornom telu zaduženom za kontrolu njegovog sprovođenja podnosi izveštaj** o tome koje korake je preduzela u pogledu njegove primene. U okviru njega, država može da ukaže na brojne mere koje je sprovela a koje se odnose na potpisane konvencije poput donošenja zakona, stavljanja zakona van snage, kreiranja novih strategija, dodele resursa i reforme poreskih sistema.
- I Ovaj mehanizam, kao i Univerzalni periodični pregled, pruža mogućnost i organizacijama civilnog društva da dostavljaju svoje izveštaje u senci, gde ukazuju na njihovo viđenje toga kako država sprovodi izvesni ugovor.
- I Ugovorno telo razmatra državni izveštaj i izveštaje koje su podnele organizacije civilnog društva, ustanovljava (ne)postojanje propusta u sprovođenju datog ugovora, te donosi preporuke za njihovo prevazilaženje.

Koje su faze u kontroli sprovođenja ugovora?

Faza 1:

*Priprema
državnog
izveštaja*

- Država ugovornica formira izveštaj o sprovođenju ugovora;
- Izveštaj ukazuje na korake koje je preduzela u sprovođenju ugovora;
- Izveštaj se podnosi u ugovorom utvrđenom roku;

Faza 2:

*Formiranje
liste pitanja
za državu*

- Ugovorno telo priprema listu pitanja za državu;
- Pitanja se dostavljaju državi ugovornici;
- Njen odgovor se koristi kao dopuna državnom izveštaju;

Faza 3:

*Priprema
sastanka
ugovornog
tela*

- Ugovorno telo analizira državni izveštaj i odgovore na pitanja;
- Civilno društvo podnosi svoj izveštaj u senci;
- Izveštaj u senci pruža pouzdane informacije o kršenju ugovora;

Faza 4:

*Održavanje
sastanka
ugovornog
tela sa
državom*

- U okviru sastanka se pokreće konstruktivni dijalog pred UN-om;
- Država pruža dodatne informacije i odgovara na pitanja;
- Cilj jeste da se državi pruži pomoć u sprovođenju ugovora;

Faza 5:*Praćenje
sprovođenja
preporuka*

- Ugovorno telo izdaje zaključna zapažanja i preporuke;
- One su vodič državi za sprovođenje obaveza u pogledu ugovora;
- UN kontroliše sprovođenje preporuka.

Tumačenje normi i usmeravanje sprovođenja ugovora

Svako ugovorno telo objavljuje svoje autentično tumačenje odredbi ugovora o ljudskim pravima za koje je zaduženo. Na taj način se pružaju smernice državama ugovornicama o tome na koji način da adekvatno primenjuju konvencije. Pored tumačenja i analize ugovornih normi, komiteti državama daju i instrukcije u vezi sa državnim izveštajima o sprovođenju ugovora koje dostavljaju.

Razmatranje individualnih pritužbi

Od devet ugovornih tela, osam je uspostavilo sistem individualnih pritužbi (individualne komunikacije) koji omogućava svakom pojedincu da ugovornom telu pismeno ukaže na kršenje svojih prava zaštićenih konvencijom koju ono nadzire. Nakon što Komitet utvrdi činjenice, kako od podnosioca pritužbe, tako i od države u kojoj se kršenje navodno dogodilo, donosi odluku o tome da li je došlo do povrede prava, sa preporukama za njeno prevazilaženje.

Pokretanje istrage o kršenju ljudskih prava

Određena ugovorna tela mogu da pokrenu istrage u slučaju ozbiljnog, sistematskog ili teškog kršenja ljudskih prava od strane države ugovornice. Ceo proces istrage je poverljiv, i ona može da se odvija i putem posete državi ugovornici, ukoliko za tim postoji potreba. Na kraju same istrage Komitet državi podnosi preporuke i utvrđuje se rok od šest meseci za državu da ukaže na mere koje je preduzela, kako bi ih primenila.

I u slučaju individualnih pritužbi, i pokretanja istraga, neophodna je prethodna saglasnost države, odnosno, njeno prihvatanje tih funkcija ugovornih tela.

Kako ugovorna tela mogu poboljšati stanje ljudskih prava u Republici Srbiji?

Kontrolom poštovanja međunarodnih ugovora od strane države

Država ne sme da krši ljudska prava koja su deo ugovora koji je potpisala. Štaviše, ona ima obavezu da štiti prava pojedinaca od povreda i da preduzima mere koje su potrebne za njihovo puno uživanje. U ostvarivanju svojih funkcija, ugovorna tela vrše nadzor nad tim da li Republika Srbija poštuje navedeno i identifikuju nedostatke u pogledu sprovođenja ugovora. Time se država podstiče da spreči zanemarivanje svih onih ljudskih prava koja su sastavni deo ugovora.

Analizom izveštaja iz senke civilnog društva

Slanjem izveštaja iz senke organizacije civilnog društva mogu da pruže pouzdane informacije o kršenju ljudskih prava koje Republika Srbija u svom izveštaju nije navela. Takve informacije podstiču ugovorna tela da reaguju kako bi utvrdili adekvatne načine da se propusti u datoj oblasti ljudskih prava prevaziđu.

Analizom individualnih komunikacija

Ugovorna tela daju mogućnost svakom pojedincu, uz ispunjenje određenih uslova, da se obrati ukoliko su mu prava povređena ili ugrožena. Takvo postupanje obezbeđuje rešavanje problema kršenja prava u pojedinačnim slučajevima na međunarodnom nivou, što za samu državu može predstavljati veći pritisak da se tome bolje posveti.

Preporukama koje se dostavljaju državama ugovornicama

Kao i u slučaju UPR procesa, ugovorna tela pružaju državi preporuke koje mogu biti izuzetno značajne za zaštitu prava žena, dece, osoba sa invaliditetom... Činjenica da one dolaze sa međunarodnog nivoa, kao i to da ugovorna tela mogu da vrše monitoring njihovog sprovođenja, povećava obavezu države da preporuke primeni.

Španija pred ugovornim telom: Pitanje mera i štednji

Organizacije civilnog društva u Španiji su 2012. i 2018. godine podnele izveštaje iz senke Komitetu za ekonomska, socijalna i kulturna pitanja, povodom mera štednje koje su usvojene kao rezultat finansijske krize započete 2008. godine. One su ukazale na činjenicu da su mere štednje dovele do isključivanja osetljivih grupa iz zdravstvenog sistema, poput migranata bez dokumenata. Osim toga, one su navele zabrinutost usled diskriminatornog efekta mera štednji po žene i decu. Drugi izveštaj rezultirao je vrlo važnim preporukama Komiteta koje je španska vlada primenila. Ukinut je kraljevski dekret iz 2012. godine, kojim je nekoliko grupa isključeno iz zdravstvenog sistema. Zahvaljujući tome, zdravstveni sistem je ponovo postao univerzalan u smislu obezbeđivanja jednakog tretmana svim stanovnicima Španije.

Kako organizacije mladih i za mlade mogu da se angažuju prilikom kontrole ugovornih tela?

Faza 1:

Period pre nego što država članica podnese izveštaj

U ovoj fazi država priprema izveštaj o sprovođenju ugovora i šalje ga komitetu koji je za njega nadležan. Država ugovornica mora da podnese svoj prvi državni izveštaj godinu ili dve godine nakon stupanja ugovora na snagu, a zatim u redovnim intervalima na svakih dve do pet godina, u zavisnosti od ugovora.

Učestvujte u nacionalnim konsultacijama za izradu izveštaja

Insistirajte da država pre izrade svog izveštaja organizuje nacionalne konsultacije na kojima ćete učestvovati i izneti svoje stavove u pogledu (ne)poštovanja ugovora koji je Republika Srbija potpisala. Angažujte se pri kontroli sprovođenja onih ugovora koji su relevantni za položaj mladih.

Podižite svest javnosti

Aktivno podižite svest mladih o pravima koja im pripadaju na osnovu ugovora koje je Republika Srbija potpisala.

Aktivno lobirajte pri državnim institucijama

Kontrolišite da li država ispunjava obaveze u vezi sa podnošenjem izveštaja i lobirajte kod vlade da ispoštuje rokove za njegovo dostavljanje.

Faza 2:**Period u kom ugovorno telo formira listu pitanja za državu**

- Nakon dostavljanja državnog izveštaja, a pre sazivanja sednice na kojoj se on razmatra, većina ugovornih tela priprema listu pitanja za datu državu, a njen odgovor na njih se koristi kao dopuna državnom izveštaju.

Dostavite informacije za listu pitanja

Nakon što država podnese izveštaj, dostavite ugovornim telima kratak pregled informacija o stanju prava mladih koja zahtevaju dodatnu pažnju prilikom pregleda. Ugovorno telo to može iskoristiti tako što će prilikom usvajanja svoje liste pitanja koja će postaviti državi uzeti u obzir dobijene informacije od vas. Takve informacije se dostavljaju dva meseca pre sednice na kojoj se usvaja lista pitanja.

Faza 3:**Period pre sastanka za razmatranje izveštaja ugovornog tela**

- U ovom periodu članovi ugovornog tela se pripremaju za zvaničan dijalog sa državom ugovornicom, analizirajući državni izveštaj i njene odgovore na listu pitanja koja su joj postavljena. Određena ugovorna tela zahtevaju od država ugovornica da odgovore na listu pitanja dostave u pisanoj formi pre sednice.
- Ova faza pruža civilnom društvu mogućnost da putem izveštaja iz senke dodatno obavesti ugovorno telo o tome da li se izvesni ugovor zaista poštuje.

Dostavite ugovornom telu izveštaje iz senke

Dostavite ugovornim telima ,izveštaje iz senke ili alternativne izveštaje koji UN-u pružaju pouzdane i nezavisne informacije o kršenju prava mladih i drugim propustima u primeni ugovora koje je Republika Srbija potpisala. Na taj način možete da dopunite državni izveštaj, te je savet da ga podnesete nakon što Republika Srbija pošalje svoj. U okviru izveštaja iz senke navedite svoje preporuke za poboljšanje položaja mladih u kontekstu sprovođenja konvencija. Njih ugovorno telo može da iskoristi u svojim zaključnim razmatranjima.

Srbija: Učešće civilnog društva u slanju izveštaja iz senke

Prvi izveštaj organizacija civilnog društva Srbije koji je skrenuo pažnju na položaj mladih i izazove sa kojima se suočavaju je podnet početkom 2022. godine Komitetu za ekonomska, socijalna i kulturna prava. Izveštaj koalicija organizacija je ukazao na prepreke i trenutno stanje u oblasti ekonomskih i socijalnih prava mladih i zahvaljujući njemu Komitet je Srbiji uputio preporuke koje se direktno odnose na mlade i imaju za cilj unapređenje njihovog položaja kada su navedena prava u pitanju. Srbiji je upućena preporuka da smanji nezaposlenost, a pogotovo među mladima, zatim da mlade koji pohađaju stručne prakse zaštiti od radne eksploatacije i intenzivira napore da besplatna pravna pomoć bude dostupna svima, a naročito ugroženim grupama i mladima. Rezultat zalaganja ove koalicije organizacija je to da su Srbiji prvi put upućene jasne preporuke Komiteta UN-a koje se eksplicitno tiču ljudskih prava mladih, pri čemu je važna i činjenica da Komitet zahteva od država da ga obaveste o merama koje su preduzele povodom dobijenih preporuka, čime se odgovornost za njihovo sprovođenje povećava.

Kakvi treba da budu izveštaji iz senke (alternativni izveštaji)?

- Pre izrade izveštaja prvenstveno vodite računa o tome da li je Srbija ratifikovala međunarodni dokument na koji se pozivate. Do danas, Srbija nije ratifikovala samo Konvenciju o zaštiti prava radnika migranata i članova njihovih porodica. Zatim, navedite na koji način je prekršena data konvencija, a samim tim i prava mladih, pri čemu je jako važno da koristite činjenične informacije i navedete njihove izvore. U zavisnosti od problema na koji želite da ukažete vaš izveštaj može da obuhvati analizu konvencije u celosti, ili se možete bazirati na jedan ili nekoliko njenih članova.
- Koristite **jednostavan i jasan jezik i pratite smernice** koje je dato ugovorno telo, kome se obraćate, postavilo kada je u pitanju format, izgled izveštaja i rok za njegovo dostavljanje. Iako imate mogućnost da ugovornom telu podnesete izveštaj u bilo kom trenutku, najbolje bi bilo da to učinite nakon podnošenja državnog izveštaja i pre sednice tela o njemu.
- Nakon podnošenja izveštaja iz senke, ugovorno telo može zatražiti od vas da ga predstavite (virtuelno ili lično), što možete iskoristiti kako biste dodatno skrenuli pažnju predstavnicima komiteta na određena pitanja koja izazivaju zabrinutost, i o kojima bi trebalo da porazgovaraju sa članovima državne delegacije.

Nepal: Učešće civilnog društva u slanju izveštaja iz senke ugovornom telu

Nevladine organizacije za zaštitu žena u Nepal u podnele su 2018. godine zajednički izveštaj iz senke Komitetu za eliminaciju diskriminacije žena, u kom su ukazale na sveprisutnu diskriminaciju usmerenu prema domorodačkim ženama u toj državi i predložile preporuke koje bi Komitet mogao da dostavi nepalskoj vladi. Organizacije su posebno ukazale na zabrinutost usled nasilja nad ženama i devojčicama, i nedovoljnog učešća žena u donošenju odluka. Komitet je u svojim preporukama predložio Nepal da usvoji sveobuhvatno antidiskriminatorno zakonodavstvo, sa jasnom definicijom diskriminacije žena i efikasnim pravnim lekovima za žrtve. Vlada Nepala je, u primeni preporuka, usvojila Zakon o bezbednom majčinstvu i pravu na reproduktivno zdravlje i reformisala Zakon o eliminaciji seksualnog uznemiravanja na radnom mestu. Takođe, Komitet je preporučio da Nepal usvoji mere koje će obezbediti balans između muškaraca i žena u procesu odlučivanja, kao i da radi na podizanju svesti o važnosti punopravne participacije žena iz svih društvenih grupa u donošenju odluka.

Faza 4:

Period tokom sastanaka ugovornog tela na kom se ispituje država

Na sastanku komiteta i predstavnika države, vodi se konstruktivan dijalog o državnom izveštaju, pri čemu članovi državne delegacije pružaju dodatne informacije i odgovaraju na postavljena pitanja. Cilj sastanka jeste da se pomogne državi u njenim naporima da što potpunije i delotvornije sprovede sporazum.

Prisustvujte sednicama ugovornih tela

Ukoliko imate akreditaciju možete prisustvovati sednicama ugovornih tela u okviru kojih se razmatraju izveštaji država članica o primeni odredbi ugovora. Iako ne možete da učestvujete u zvaničnom dijalogu između ugovornog tela i države, možete da pružite informacije članovima komiteta i da komunicirate sa njima tokom formalnih ili neformalnih sastanaka, obično tokom nedelje kada se održava zvanični dijalog.

Usmeno izveštavajte predstavnike ugovornih tela

Tokom nedelje u kojoj se održava formalni dijalog, većina ugovornih tela organizuje sastanke sa nevladinim organizacijama, što je prilika da im pružite usmene informacije. Tim putem, posebno možete ukazati na ključne tačke svog izveštaja u seneci, i ponovo staviti akcenat na probleme koji se javljaju u vezi sa pravima mladih.

Faza 5:**Period nakon što ugovorno telo objavi svoje zaključke i preporuke**

Nekoliko nedelja nakon održanog sastanka, ugovorno telo objavljuje zaključna zapažanja i preporuke državi ugovornici, koji služe kao vodič za sprovođenje obaveza u pogledu ljudskih prava koje su proistekle iz ugovora. Zatim, koristeći različite procedure za monitoring, UN prati napredak države u sprovođenju preporuka.

Podižite svest javnosti o značaju preporuka

Podižite svest o preporukama i zaključcima ugovornih tela koje se odnose na prava mladih u Republici Srbiji. To možete činiti aktivnostima na društvenim mrežama, skretanjem pažnje medija, održavanjem dijaloga i tribina na tu temu.

Aktivno lobirajte pri državnim institucijama

Lobirajte kod vlade da sprovede zaključna zapažanja ugovornih tela, a posebno preporuke koje se odnose na prava mladih. To možete činiti održavanjem sastanaka i okruglih stolova sa vladinim zvaničnicima.

Angažujte se u monitoringu sprovođenja preporuka

Jedna od ključnih aktivnosti jeste praćenje toga da li vlada sprovodi zaključke i preporuke ugovornih tela koje se odnose na mlade. Potreban je kontinuitet u monitoringu i adekvatna procena efikasnosti mera koje je Republika Srbija preduzela.

Privremeno izveštavajte UN o sprovođenju preporuka

Možete informisati ugovorna tela o tome šta je Republika Srbija učinila kada je reč o primeni preporuka čiji je cilj unapređenje položaja mladih. Ovde je ključno ukazati na sve one propuste u sprovođenju zaključaka i na sve što država zanemaruje.

Južnoafrička Republika: Učešće organizacija civilnog društva u monitoringu sprovođenja preporuka

Organizacije civilnog društva u Južnoafričkoj Republici podnele su 2018. godine izveštaj u senci Komitetu UN za ekonomska, socijalna i kulturna prava. On je pokazao kako mere štednje koje je preduzela vlada produbljuju nejednakost i dovode do kršenja člana 2. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima. Iako je Komitet pozvao Južnoafričku Republiku da sprovede niz socijalnih reformi kako bi se smanjilo siromaštvo, organizacije civilnog društva su u procesu praćenja tih preporuka zaključile da zemlja ne radi dovoljno na njihovoj primeni. Zbog toga, one su se angažovale u još intenzivnijem zagovaranju sprovođenja preporuka UN organizovanjem kampanja, učešćem u radionicama i lobiranjem kod vlade. Jedan od efekata aktivnosti OCD-a je bila odluka vlasti iz februara 2022. godine da produže pružanje pomoći usled situacije sa koronavirusom do kraja marta 2023. godine.

Kako organizacije mladih i za mlade mogu da se angažuju pri individualnim komunikacijama?

Individualne komunikacije su pritužbe koje pojedinci podnose protiv države sa ciljem da ukažu na to da je ona **prekršila njihova prava iz određenog međunarodnog ugovora čija je potpisnica**. U ovom postupku, pojedinci se obraćaju komitetima zaduženim za sprovođenje datog ugovora.

- Nezavisni eksperti, koji su u njihovom sastavu, na osnovu dobijenih informacija **odlučuju o povredi prava** pri čemu njihove odluke ne predstavljaju presude i nemaju snagu sudske odluke. Ipak, sastavni deo odluke su preporuke koje komitet upućuje državi.

- Svi komiteti prate primenu preporuka koje su uputili državi. Komitet to radi tako što u određenom vremenskom periodu traži od države da ga obavesti šta je sve preduzela kako bi primenila dobijene preporuke.
- Nekoliko **uslova** je potrebno da se ispuni kako bi se podnela individualna komunikacija protiv države:
 - ▶ Država mora **ratifikovati međunarodni ugovor** na koji se podnosilac poziva;
 - ▶ Država mora izričito **priznati nadležnost ugovornog tela** u vezi sa individualnim komunikacijama;
 - ▶ Podnosilac pre podnošenja žalbe mora da **iscrpi sve pravne lekove** koji su dostupni u državi;
 - ▶ Neophodno je da podnosilac **prikupi valjane dokaze** u vezi sa pritužbom;
 - ▶ Žalba **ne sme da bude u procesu razmatranja** od strane nekog drugog međunarodnog ili regionalnog tela.

Učestvujte u podnošenju individualnih komunikacija

Imate pravo da podnesete žalbu u ime pojedinca čija su prava prekršena. Da bi se to desilo neophodan je njegov pristanak, a dokaz o saglasnosti dostavljate komitetu Ujedinjenih nacija kojem se obraćate.

Podržite pojedince u podnošenju pritužbi

Ukoliko ne podnosite žalbu u ime određenog pojedinca, možete mu pružiti drugačiju vrstu podrške. Pomozite mu u pripremi komunikacije i dajte mu sve potrebne smernice kako bi je uspešno poslao.

Dostavite pisma iz senke ugovornom telu

Ako relevantni komitet utvrdi odgovornost države u pogledu individualne komunikacije, dostaviće joj odgovarajuće preporuke. Ukoliko primetite da ih država ne sprovodi, komitetu možete dostaviti pismo iz senke kako bi se povećao pritisak na državu da primeni preporuke.

SPECIJALNE PROCEDURE

Šta su specijalne procedure Ujedinjenih nacija?

Specijalne procedure je naziv za mehanizam Saveta za ljudska prava za *ispitivanje, praćenje, savetovanje i javno izveštavanje o stanju ljudskih prava* u određenim zemljama (mandati za pojedine zemlje) ili o glavnim vidovima kršenja ljudskih prava širom sveta (tematski mandati).

Uz podršku OHCHR-a, Specijalne procedure obavljaju sledeće aktivnosti:

Vrše posete državi članici;

Reaguju na individualne slučajeve ili incidente na osnovu informacija koje dobijaju iz kredibilnih izvora;

Izrađuju tematske studije i izvode ekspertske konsultacije;

Podižu svest o određenim pitanjima ljudskih prava;

Pružaju **doprinos izgradnji** međunarodnih standarda ljudskih prava.

- Jedna od ključnih karakteristika specijalnih procedura jeste njihova sposobnost da brzo reaguju na navode o kršenju ljudskih prava koja se dešavaju bilo gde u svetu, u bilo koje

vreme. U okviru zaduženja koja poseduju, nalaze se dve vrste mandata:

- ▶ **Tematski mandati:** podrazumevaju analizu specifične pojave u celom svetu, poput torture, ili ostvarivanja određenog prava, poput prava na obrazovanje.
- ▶ **Državni mandati:** podrazumevaju analizu i izveštavanje o stanju ljudskih prava u konkretnoj državi.
- Specijalne procedure se sastoje od pojedinaca (specijalni izvišćci i nezavisni eksperti) ili od radnih grupa (na primer, Radna grupa za prisilne ili nedobrovoljne nestanke). Specijalni izvišćci su najčešće oni koji vrše posete državama, dok se radne grupe, sastavljene od pet međunarodnih stručnjaka, bave konkretnom temom.
- Za razliku od ugovornih tela, specijalne procedure se mogu aktivirati u zaštiti ljudskih prava čak i kada država **nije ratifikovala relevantni ugovor** za koji se vezuje kršenje ljudskih prava. Osim toga, nije neophodno da se iscrpe sva domaća pravna sredstva za pristup specijalnim procedurama.

Koje su funkcije specijalnih procedura?

Reagovanje na pritužbe povodom kršenja ljudskih prava

- Svaki pojedinac ima pravo podnošenja verodostojnih i pouzdanih informacija o kršenju ljudskih prava nosiocima mandata specijalnih procedura koji imaju nadležnost da primaju takav vid informacija.
- U procesu reagovanja na individualne slućajeve ili incidente, specijalne procedure dostavljaju vladi države jednu od tri vrste žalbi:

- ▶ **hitne žalbe:** sredstva za hitno zaustavljanje trenutnih kršenja ljudskih prava ili kršenja do kojih će verovatno doći u budućnosti (gubitak života, situacije opasne po život, neposredna šteta po žrtvu...). Imaju za cilj da se što pre dobije pojašnjenje o statusu žrtve/žrtava kršenja ljudskih prava i da podsete vladu države na odgovornost kada je u pitanju zaštita tih lica.
- ▶ **pisma navoda:** bave se situacijama kršenja ljudskih prava koja su se navodno već dogodile. U tom slučaju, specijalne procedure iznose informacije do kojih su došli u vezi sa kršenjem ljudskih prava, traže podatke od vlade o tim navodima, kao i o svim merama koje su preduzete da se žrtve zaštite.
- ▶ **komunikacije o politici/ zakonodavstvu:** šalju se da bi se ukazala zabrinutost o tome da će postojeća ili predložena politika odnosno zakonski akt negativno uticati na uživanje prava od strane određenih članova populacije.

Vršenje posete državi članici Ujedinjenih nacija

- **Posete zemlji** su važan instrument koji je dostupan nosiocima mandata specijalnih procedura jer im omogućavaju da *iz prve ruke prikupe informacije* i direktno posmatraju stanje ljudskih prava u određenoj zemlji. Pojedine države su uputile „**stalno otvoreni poziv**“ svim specijalnim procedurama, što znači da bilo koji ekspert može da poseti dotičnu državu, što se pokazalo kao dobra praksa. Kada to nije slučaj, da bi nosioci mandata mogli da posete određenu državu, potrebno je da im ona uputi poziv.
- Posete omogućavaju specijalnim procedurama da razgovaraju sa svim relevantnim subjektima koji mogu pružiti važne informacije o tome da li i u kojoj meri se ljudska

prava u datoj zemlji poštuju. Zahvaljujući svojim nalazima, nosioci mandata specijalnih procedura *formiraju izveštaje* koje podnose Savetu za ljudska prava, a koji sadrže preporuke o načinima poboljšanja ljudskih prava u datoj državi.

Podnošenje tematskih izveštaja

- Nosioci mandata periodično sačinjavaju tematske izveštaje koji se bave temom od značaja za njihov mandat, kao što su pitanje rodne ravnopravnosti, siromaštva, torture, prava dece... Takve studije su uglavnom rezultat obimnog istraživanja, i mogu uzeti u obzir informacije dobijene od vlada, civilnog društva, međunarodnih i regionalnih organizacija i tela, stručnjaka za ljudska prava i drugih relevantnih aktera (uglavnom upitnicima). One najčešće sadrže smernice vladama i civilnom društvu o primeni međunarodnih standarda ljudskih prava.

Kako specijalne procedure mogu poboljšati stanje ljudskih prava u Republici Srbiji?

Posetom nosioca mandata Republici Srbiji

Specijalne procedure su jedini UN mehanizam čija je suštinska funkcija da poseti državu u kojoj postoji zabrinutost povodom stanja ljudskih prava. Kako bi se uopšte radilo na poboljšanju prava, potrebno je identifikovati probleme koji postoje u vezi sa njegovim trenutnim stanjem, a kroz takve posete se oni najbolje mogu uočiti. Dolaskom u Republiku Srbiju, nosioci mandata specijalnih procedura „iz prve ruke“ mogu uvideti da li zaista postoje propusti u poštovanju ljudskih prava i kakva je pravna, sudska i institucionalna situacija u zemlji.

Razgovorom sa žrtvama kršenja ljudskih prava u Republici Srbiji

U okviru svojih poseta, specijalne procedure mogu da prikupljaju sve potrebne informacije i putem sastanaka sa akterima civilnog društva, predstavnicima medija i žrtvama kršenja ljudskih prava. Razgovor sa žrtvama od suštinske je važnosti jer one najbolje mogu da opišu slučajeve u kojima su njihova prava bila ugrožena: ko, kako i kada je počinio povredu prava. Upoznatost sa tim elementima nosiocima mandata daje argumente za reagovanje u takvim situacijama.

Preporukama koje se državi dostavljaju

U svim gorenavedenim postupcima, specijalne procedure daju državi preporuke o tome kako da poboljša stanje ljudskih prava u opštim i pojedinačnim slučajevima. Rad na njihovom sprovođenju je garant razvoja ljudskih prava, a nosioci mandata, ukoliko se na tome ne radi, mogu naknadno posetiti državu što se pokazalo kao dobar alat u povećanju pritiska da se ažurnije posveti njihovoj primeni.

SAD: Poseta nosioca mandata specijalnih procedura

Specijalni izvestilac UN za ekstremno siromaštvo i ljudska prava posetio je 2017. godine okrug Launds u Alabami, u okviru svoje zvanične posete SAD-u. Na inicijativu civilnog društva, izvestilac je organizovao dolazak u ovaj okrug kako bi se uverio o navodima da je tamošnjem stanovništvu ugroženo pravo na dostojanstven život usled vrlo loših sanitarnih uslova. Njegov izveštaj povodom ovakve situacije privukao je široku nacionalnu pažnju i usmerio kritike pre svega ka Ministarstvu zdravlja, koje nije imalo svest o tome u koliko nehumanim uslovima mnoga domaćinstva žive, niti je imalo u planu da bilo šta preduzme po tom pitanju. Preporuke specijalnog izvestioca su dale ključan podsticaj Agenciji za zaštitu životne sredine da započne infrastrukturni projekat kako bi se stanovništvu Launds obezbedio kvalitetniji život.

Kako organizacije mladih i za mlade mogu da se angažuju pri specijalnim procedurama?

Podnošenje pojedinačnih pritužbi specijalnim procedurama

Podnošenje pojedinačnih pritužbi jedan je od najefikasnijih načina za sprovođenje direktne intervencije Ujedinjenih nacija u posebnim slučajevima. Kao akter civilnog društva, možete se angažovati u pružanju pomoći onima koji žele da pred međunarodnu zajednicu iznesu slučaj u kom su njihova prava bila povređena.

Angažujte se u podnošenju pritužbi

Kao organizacija mladih i za mlade možete delovati kao kanal za mlade koji traže zaštitu od kršenja ljudskih prava, što znači da u njihovo ime imate mogućnost da podnesete pritužbu specijalnim procedurama.

Ukoliko ne podnosite vi žalbu u ime određenog pojedinca, možete mu pružiti drugačiju vrstu podrške. Pomozite mu u njenoj pripremi i dajte mu sve potrebne smernice kako bi je uspešno poslao.

S obzirom na javnu prirodu ovog mehanizma, potrebno je da žrtva bude svesna toga da će njeno ime biti saopšteno organizacijama UN. Ipak, u određenim slučajevima nije neophodno njeno ovlašćenje (ukoliko je ona u pritvoru ili u sličnim okolnostima).

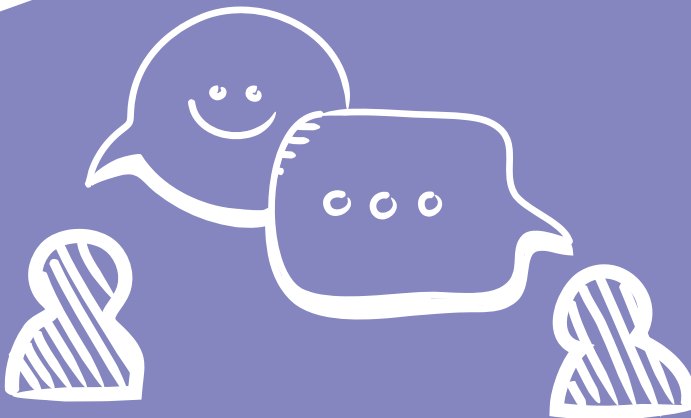
Koje elemente treba da ima svaka individualna komunikacija?

- Identifikacija navodne žrtve (žrtava) kršenja ljudskih prava;
- Identifikacija osobe(a) ili organizacije(a) koja podnosi komunikaciju;
- Identifikacija navodnog izvršilaca prekršaja;

- Datum i mesto navodnog incidenta u vezi sa navodnim kršenjem ljudskih prava;
- Detaljan opis okolnosti u kojima je došlo do navodnog kršenja ljudskih prava.

I Kako da povećate šansu da vaša pritužba o kršenju ljudskih prava mladih bude uzeta u obzir?

- Pritužba ne bi trebalo da bude politički motivisana;
- U pritužbi treba koristiti činjenice i dati jasan opis navodnog kršenja ljudskih prava;
- Neophodno je da u pritužbi imate verodostojne izvore informacija;
- Sažeto navedite samo one informacije koje su relevantne za dati slučaj.

Zagovaranje posete nosioca specijalnih procedura zemlji

Mandat specijalnih procedura zavisi od države, odnosno od njenog poziva upućenog njima da posete zemlju. Ipak, dešava se da države ne samo odbiju da upute poziv specijalnim procedurama, već i da zanemare njihov zahtev za posetu. Iz tog razloga, organizacije civilnog društva bi trebalo da se angažuju u zagovaranju posete, kako bi se povećao pritisak na državu da uputi poziv.

Predlaganje posete Republici Srbiji

Ako smatrate da je poseta Republici Srbiji nužna jer je došlo do ugrožavanja prava mladih, možete ohrabriti Vladu da pozove nosioce mandata ili da uputi stalni poziv specijalnim procedurama. Takođe, zahteve o neophodnosti posete možete slati i specijalnim procedurama zajedno sa relevantnim razlozima. Da bi se povećala verovatnoća posete, njeno zagovaranje usmerite i prema državi i prema specijalnim procedurama.

Kada odlučuju o tome kojim zemljama da upute poziv za posetu, nosioci mandata uzimaju u obzir različite faktore poput njihove nadležnost i stepena do kog je ugrožavanje prava zabrinjavajuće. Ako se odlučite da svoje zagovaranje posete usmerite prema specijalnim procedurama, kako bi one uputile poziv državi, uzmite u obzir sledeće stavke:

- Navedite jasan razlog zašto je Republici Srbiji poseta neophodna i na koji način je došlo do ugrožavanja prava mladih u njoj;
- Objasnite svrhu posete i na koji način smatrate da bi ona doprinela poboljšanju ljudskih prava u Republici Srbiji;
- Ukoliko je ranija poseta nosioca mandata, ili ona koja je zakazana u bliskoj budućnosti, u tematskom ili geografskom smislu bliska poseti koju zagovarate u Republici Srbiji, ukažite na to.

Srbija: Poseta nosioca mandata specijalnih procedura

Na poziv Vlade Srbije, specijalni izvestilac UN za slobodu mišljenja i govora boravila je u poseti u Beogradu od 28. do 31. marta 2023. godine, prilikom koje se susrela sa predstavnicima Vlade, Narodne skupštine, Ustavnog suda, nezavisnih tela, organizacijama civilnog društva, medijima i braniteljima ljudskih prava. U svom izveštaju ona je istakla zabrinutost povodom ugrožavanja slobode govora, širenja mržnje u tabloidima, etiketiranja i diskreditovanja političkih protivnika, novinara, branitelja ljudskih prava i aktivista kao i usled toga što Regulatorno telo za elektronske medije ne uspeva da preduzme odgovarajuće mere protiv onih koji krše propise iz oblasti medija. Ona je pozvala Vladu da osigura da sve institucije i organi države sprovode ustavne i zakonske okvire koji štite slobodu govora i da suzbije govor mržnje i širenje dezinformacija. Ukazala je na neophodnost Srbije da obezbedi nezavisnost, efikasnost i odgovornost Regulatornog tela za elektronske medije i da nadležne institucije preduzmu mere za ubrzavanje istraga i sudskih postupaka u vezi sa pretnjama i napadima usmerenim prema novinarima.

**Angažovanje prilikom posete
specijalnih procedura**

Tokom ovih poseta, nosioci mandata specijalnih procedura procenjuju stanje ljudskih prava u zemlji tako što se sastaju sa vlastima države, predstavnicima civilnog društva, žrtvama kršenja ljudskih prava, timom UN, diplomatskom zajednicom, medijima i akademcima.

Pružite potrebne informacija nosiocima mandata

Nosiocima mandata, pre nego što dođu da posete zemlju, možete dostaviti relevantne informacije o kršenju ljudskih prava i ukazati im na pitanja koja izazivaju zabrinutost. Prilikom obraćanja specijalnim procedurama možete se osvrnuti na probleme u vezi sa relevantnim zakonodavstvom, sudskom praksom ili javnim politikama. To može omogućiti nosiocima mandata da ta pitanja pokrenu pred vlastima i da ih preispitaju u vezi sa informacijama koje ste dostavili.

Organizujte sastanke sa nosiocima mandata

Tokom posete zemlji, možete tražiti da se sastanete sa nosiocima mandata, tako što ćete kontaktirati njih ili relevantno osoblje OHCHR u Ženevi ili Republici Srbiji. Organizovanje sastanaka takvog tipa je važno iz više razloga:

- Tim putem, pruža vam se mogućnost da nosiocima mandata date pregled najnovijih okolnosti vezanih za razlog njihove posete.
- Možete poslužiti kao kanal između žrtava kršenja prava i nosioca mandata, tako što ćete pozvati prve da učestvuju na sastancima i svedoče o situacijama u kojima su im bila ugrožena prava.
- Ovakvi sastanci mogu podstaći i partnerstvo sa predstavnicima specijalnih procedura.

Irska: Učešće organizacija civilnog društva u organizovanju sastanka sa nosiocem mandata specijalnih procedura

U januaru 2011. godine, nezavisni ekspert za ekstremno siromaštvo i ljudska prava posetio je Irsku sa ciljem da potvrdi navode o tome kako su ekonomska kriza i efekti mera štednje u toj zemlji negativno uticali na pitanje ljudskih prava. Poseban osvrt je bio usmeren ka činjenici da je loša ekonomska situacija u velikoj meri pogoršala položaj osetljivih i ugroženih grupa, među kojima su i mladi. U okviru ove posete, ekspert za ekstremno siromaštvo i ljudska prava je održao sastanak sa predstavnicima nevladine organizacije u Irskoj. Tom prilikom, oni su mu istakli niz problema prisutnih u zemlji poput beskućništva, uslovljavanja isplate socijalne pomoći, neadekvatnog sistema usluga i komplikovane procedure kako bi se dobila pravna pomoć. U svom izveštaju ekspert je dao niz preporuka koje mu je civilno društvo predložilo, kao što su poništavanje mera štednje, adekvatnije pružanje socijalnih usluga i pojednostavljenje procedure za lakše dobijanje pravne pomoći.

Praćenje sprovođenja preporuka specijalnih procedura od strane države

- Država bi trebalo aktivno da radi na sprovođenju preporuka i zaključaka koji su sastavni element izveštaja specijalnih procedura jer jedino na taj način mogu biti rešeni problemi sa ljudskim pravima zbog kojih je čitav proces angažovanja nosioca mandata pokrenut.
- Civilno društvo može iskoristiti izveštaje i preporuke nosilaca mandata kao dobru podlogu u svom daljem zagovaranju unapređenja ljudskih prava u zemlji. Ono ima vitalnu ulogu u obezbeđivanju toga da država efikasno sprovodi preporuke koje su joj nosioci mandata dostavili.

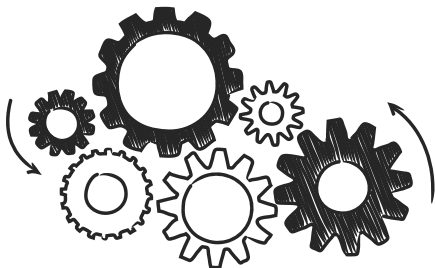

Pratite sprovođenje preporuka nosioca mandata!

1. *Širite svest o preporukama koje je Republika Srbija dobila prvenstveno putem saradnje sa medijima.*
2. *Uspostavite saradnju sa drugim organizacijama mladih i za mlade, radi efektivnijeg zagovaranja.*
3. *Organizujte sastanke sa vladinim zvaničnicima odgovornim za sprovođenje preporuka.*
4. *Aktivno pratite korake koje je vlada preuzela kako bi ispunila preporuke.*
5. *Informišite nosioce mandata o napretku države u sprovođenju preporuka. Ukoliko je potrebno, zatražite naknadnu posetu nosioca mandata kako bi na terenu utvrdio dogle je država stigla u njihovoj primeni.*

Kanada: Učešće civilnog društva u zagovaranju preporuka specijalnog izvestioca

U 2007. godini, specijalni izvestilac UN za adekvatno stanovanje posetio je Kanadu kako bi analizirao problem beskućništva koji je tada postojao u zemlji. Tri godine nakon što je on objavio svoj izveštaj o Kanadi, dajući preporuke, jedna organizacija civilnog društva je pokrenula ustavnu parnicu sa ciljem da ukaže na neuspeh vlade da se pozabavi pitanjem beskućništva i primeni preporuke upućene od strane specijalnog izvestioca. Ona je zatražila, i dobila, ponovnu izjavu specijalnog izvestioca u kojoj se detaljno opisuje njegova poseta Kanadi iz 2007. godine i zaključci koje je tada dao. Organizacija je pred sudom to iskoristila za ponovno zagovaranje rešavanja problema beskućništva u skladu sa međunarodnim ugovorima čija je Kanada potpisnica. Navedeni pritisci na vladu su urodili plodom što se ogleda u činjenici da su savezni i pokrajinski parlamenti razvijali stambene strategije u skladu sa preporukama specijalnog izvestioca i međunarodnim standardima ljudskih prava.

ŠTA JOŠ TREBA DA IMATE NA UMU PRILIKOM KORIŠĆENJA BILO KOG UN MEHANIZMA?

Kao što je prikazano, mehanizmi Ujedinjenih nacija pružaju mogućnost organizacijama civilnog društva da se na različite načine angažuju u zaštiti ljudskih prava. Prvi korak u ovakvoj participaciji jeste identifikacija postojećeg problema, nakon čega sledi upoznavanje sa svakim mehanizmom, njegovim nadležnostima i načinima rada, a zatim utvrđivanje toga kako se uključiti u njegov proces i praćenje stanja ljudskih prava.

Iako imate pravo izbora u pogledu toga u kojoj fazi određenog mehanizma želite da se angažujete, iskustvo je pokazalo da ćete najveći efekat postići ukoliko se uključite u ceo ciklus mehanizma, koji god da je u pitanju. Dakle, preporučuje se da dati mehanizam Ujedinjenih nacija ne samo izveštavate o stanju prava mladih u Republici Srbiji, već da budete uključeni kako u aktivnosti njegovih radnih grupa, tako i u praćenju sprovođenja preporuka koje će one uvrstiti u svom krajnjem izveštaju.

Ono što se, svakako, posmatra kao prednost jeste angažovanje u koaliciji organizacija civilnog društva, te je savet da sa drugim organizacijama koje se bave pitanjima mladih uspostavite partnerstvo i zajedno sarađujete pri Ujedinjenim nacijama. Mnogobrojni su pozitivni efekti takve kooperacije:

- Koalicija organizacija civilnog društva, sa jedinstvenim porukama koje šalje, ima veći uticaj i kredibilitet kako kod organa Ujedinjenih nacija, tako i kod državnih institucija.
- Koalicija vam daje mogućnost da, u skladu sa resursima i stručnošću, izvršite podelu rada: neke organizacije bi se bavile zagovaranjem i podizanjem svesti, druge praćenjem i analizom podataka, dok bi treće pružile podršku žrtvama kršenja ljudskih prava i radile na tome da se njihov glas čuje.
- Učešće više organizacija, a samim tim i više mladih u podnošenju izveštaja o stanju prava mladih u Republici Srbiji, povećava mogućnost da se u njima zaista identifikuju relevantni problemi u vezi sa pravima mladih i adekvatne preporuke za njihovo rešavanje.

KOJE SU KORISTI ANGAŽOVANJA PRI UN MEHANIZMIMA ZA ORGANIZACIJE MLADIH I ZA MLADE?

Pored mogućnosti da direktno učestvujete u unapređenju svakodnevnog života mladih i javnih politika kojima se uređuju različite oblasti koji se na njih odnose, poput obrazovanja, zdravlja i zaposlenja, korišćenje UN mehanizama vama kao organizaciji donosi brojne koristi koje će biti definisane u nastavku.

Vidljivost organizacije i pitanja za koja se zalažete

- Kada se određeno pitanje pokrene na međunarodnom nivou, ono dobija veću vidljivost i pažnju. Shodno tome, angažovanje pri Ujedinjenim nacijama vam može pomoći da **na efikasniji način promovišete pitanje položaja mladih** i druga koja su u srži vašeg delovanja. Širenjem svesti o određenoj temi na ovaj način možete privući zainteresovanost medija

i drugih organizacija civilnog društva. Sve zajedno, ovo može rezultirati povećanim pritiskom, kako domaćim, tako i međunarodnim na vladu, koju bi potencijalno to moglo da navede da veću pažnju posveti onome za šta se, kao organizacija, zalažete.

Legitimitet u borbi za bolji položaj mladih

S obzirom na globalni značaj koji mehanizmi Ujedinjenih nacija posедуju, uključivanje u zagovaranje njihovih preporuka vam daje ***snažan legitimitet na nacionalnom nivou***. Činjenica da i tela Ujedinjenih nacija uviđaju zabrinutost povodom određenih propusta na koje im kao organizacija ukažete, vam obezbeđuje nezavisnu, objektivnu i verodostojnu procenu stanja ljudskih prava u Republici Srbiji koju možete da iskoristite u daljem lobiranju.

Stvaranje kanala komunikacije sa državnim institucijama

Delovanje pri UN mehanizmima vam otvara ***kanale komunikacije sa državnim institucijama Republike Srbije***. Naime, UPR i ugovorna tela vam daju mogućnost da učestvujete u nacionalnim konsultacijama za izradu državnog izveštaja, kao i da zahtevate održavanje dodatnih sastanaka u vezi sa sprovođenjem preporuka koje je država dobila. Takođe, poseta specijalnih procedura državi može stvoriti prilike za značajne susrete sa predstavnicima vlasti. Takve sastanke treba iskoristiti za dijalog o položaju mladih u zemlji, kao i za zagovaranje onih koraka koje smatrate važnim u razvijanju njihovih prava.

Partnerstva na međunarodnom nivou

Kao što je ranije bilo objašnjeno, za efikasnije delovanje pri UN mehanizmima, a pogotovo UPR mehanizmu, značajno je ***ostvarivanje saradnje sa diplomatskim predstavnicima u Republici Srbiji***. Bilo da je reč o ambasadorima, ili o agencijama Ujedinjenih nacija, kroz održavanje dijaloga sa njima

možete steći važne partnere u svom budućem zagovaranju ciljeva omladinske politike. Zahvaljujući njihovom statusu, činjenica da međusobno sarađujete može podići vaš legitimitet u očima državnih organa. Iskustva su pokazala da ovakva partnerstva organizacijama civilnog društva mogu pružiti značajne finansijske resurse kao podršku u angažovanju pri UN mehanizmima.

Partnerstva na nacionalnom nivou

Na nacionalnom nivou, zajedničko delovanje sa drugim akterima civilnog društva pri UN mehanizmima, može vam pomoći da razvijajte partnerstva koja vam ***mogu poboljšati kvalitet vašeg zagovaranja i izveštavanja o pravima mladih.*** To bi mogli biti novinari, kao značajan faktor u povećanju vaše vidljivosti, nevladine organizacije, sa kojima bi koalicija donela bolje rezultate ili drugi priznati branitelji ljudskih prava. U svakom slučaju, takva partnerstva povećavaju broj građana, a pogotovo mladih ljudi, koji su upoznati sa vašom misijom i ciljevima u pogledu omladinske politike.

NEKO LIKO SAVETA ZA SAM KRAJ

Dajte prioritet određenim oblastima ljudskih prava mladih u odnosu na druge. Najefikasnije zagovaranje se fokusira na tri do četiri pitanja, sa nekoliko preporuka za svako od njih.

Istražujte o koracima koje su NVO u drugim zemljama preduzele u uspešnom zagovaranju. Analizirajte izgled njihovih kampanja, javne nastupe, radionice, društvene mreže, izveštaje...

Svoje uključivanje u bilo koji mehanizam planirajte unapred. Svaki od njih ima rokove za predaju izveštaja ili drugih podnesaka. Napravite plan rada i kontinuirano radite na njegovom sprovođenju.

Pozabavite se onim pitanjima koja spadaju u oblast kojom se vaša organizacija bavi. Prethodno iskustvo i znanje koje ste kao organizacija stekli, može vam biti od izuzetnog značaja pri zagovaranju.

Budite upoznati sa trenutnim potrebama mladih u Republici Srbiji. U tome vam mogu pomoći godišnji izveštaji Krovne organizacije mladih Srbije o položaju i potrebama mladih i izveštaji o stanju ljudskih prava mladih Beogradskog centra za ljudska prava.

Sve aktivnosti obavljajte u skladu sa smernicama Visokog komesarijata UN za ljudska prava (OHCHR). Kako biste u potpunosti bili upoznati sa njima, posetite zvaničan sajt OHCHR sa potrebnim informacijama: https://www.ohchr.org/en/ohchr_homepage.

KORISNI LINKOVI

OHCHR publikacije

- Vodič OHCHR za angažovanje organizacija civilnog društva pri Savetu za ljudska prava: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/HRBodies/HRCouncil/PracticalGuideNGO_en.pdf
- Vodič OHCHR za angažovanje organizacija civilnog društva pri Univerzalnom periodičnom pregledu: https://www.ohchr.org/sites/default/files/PracticalGuideCivilSociety_0.pdf
- Vodič OHCHR za angažovanje organizacija civilnog društva pri četvrtom UPR ciklusu: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/upr/sessions/2022-10-24/UPR-4th-cycle-civil-society-guide.pdf>
- Vodič OHCHR za praćenje sprovođenja preporuka UN mehanizama <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/AboutUs/CivilSociety/HowtoFollowUNHRRRecommendations.pdf>
- Vodič OHCHR za podnošenje pritužbi specijalnim procedurama https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/HRBodies/SP/SPP_PresentationFlyer.pdf

UPR INFO publikacija

- Vodič UPR info za podnošenje srednjoročnih izveštaja o implementaciji UPR preporuka https://www.upr-info.org/sites/default/files/documents/2018-03/upr_midterm_report_web_v1_high.pdf
- **ISHR publikacije** Vodič za angažovanje organizacija civilnog društva pri ugovornim telima https://academy.ishr.ch/upload/resources_and_tools/ishr_simpleguide_treaty_bodies_2015_en.pdf
- Vodič za angažovanje organizacija civilnog društva pri specijalnim procedurama

https://ishr.ch/sites/default/files/document-s/a_practical_guide_to_the_un_special_procedures_final.pdf

YUCOM publikacija

- Vodič za dostavljanje individualnih komunikacija ugovornim telima <https://www.minljmpdd.gov.rs/doc/publikacije-ocd/YUCOM,Vodic-za-individualne-predstavke-komitetima-ujedinjenih-nacija.pdf>

KORIŠĆENA LITERATURA

- Advocacy at the United Nations*, The Advocates for Human Rights, Minneapolis, 2022. https://www.theadvocatesforhumanrights.org/Res/ch_9_2.pdf
- A Practical Guide for Civil Society: How to follow up on UN human rights recommendations*, Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, Geneva, 2014. https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/AboutUs/CivilSociety/CS_space_UNHRSysstem_Guide.pdf
- Beja, Tatiana, *A practical guide to the United nations: Universal periodic review*, Urban Justice Center, New York, 2010. <https://www.cwgl.rutgers.edu/docman/universal-periodic-review-upr/344-upr-toolkit-1/file>
- Callejon Claire, et al., *Optimizing the UN treaty body system*, The Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights, Geneva, 2018. <https://www.geneva-academy.ch/joomlatools-files/docman-files/Optimizing%20UN%20Treaty%20Bodies.pdf>
- Collister, Heather et al., *A simple guide to the UN treaty bodies*, The International Service for Human Rights (ISHR), New York (Geneva), 2015.

https://ishr.ch/sites/default/files/article/files/ishr_simpleguide_eng_web.pdf

Engaging human rights treaty bodies, Center for Economic and Social rights, New York, 2022.

http://cesr.org/sites/default/files/2022/Inspire_2_-_HR_Treaty_Bodies.pdf

Kayyali, Sara et al., *Engaging UN special procedures to advance human rights at home: A guide for US Advocates*, The Columbia Law School Human Rights Institute, New York, 2015. https://hri.law.columbia.edu/sites/default/files/publications/special_rapporteurs_report_final.pdf

Mainstreaming youth rights in the UN human rights mechanisms, European Youth Forum, Brussels, 2022. <https://tools.youthforum.org/policy-library/wp-content/uploads/2022/10/220930-PP-UN-youth-rights.pdf>

Miller, Alan et al., *UN good practices: How the Universal periodic review process supports sustainable development*, United Nations Development Programme, New York, 2022. <https://unsdg.un.org/sites/default/files/2022-03/UNDP-OHCHR-UNDCO-How-The-Universal-Periodic-Review-Process-Supports-Sustainable-Development.pdf>

Needs of young people and youth organizations towards the supporting services for youth employability, EYSET, Società Cooperativa Sociale Controvento, with the collaboration of Predif, 2021. https://www.diesis.coop/wp-content/uploads/2022/08/EYSET_Report-T3.5_Final-version.pdf

Nolan, Helen, *A practical guide to the UN special procedures*, The International Service for Human Rights (ISHR), New York (Geneva), 2019. https://ishr.ch/sites/default/files/documents/a_practical_guide_to_the_un_special_procedures_final.pdf

Pokuševski, Dušan, Sandić, Goran, *Vodič za individualne predstavlke komitetima Ujedinjenih nacija*, Komitet pravnika za ljudska prava-YUCOM, Beograd, 2022. <https://www.minljmpdd.gov.rs/doc/publikacije-ocd/YUCOM,Vodic-za-individualne-predstavke-komitetima-ujedinjenih-nacija.pdf>

The Civil Society Compendium: A comprehensive guide for Civil Society Organisations engaging in the Universal Periodic Review, UPR info, Geneva, 2017. https://upr-info.org/sites/default/files/documents/2017-04/upr_info_cso_compendium_en.pdf

The Human Rights Council: A practical guide, Permanent Mission of

Switzerland to the United Nations Office and to the other international organizations in Geneva, Geneva, 2015. https://www.eda.admin.ch/dam/eda/en/documents/publications/InternationaleOrganisationen/Uno/Human-rights-Council-practical-guide_en

Working with the United Nations Human Rights Programme: A Handbook for Civil Society, Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR), New York (Geneva), 2008.

ZAJEDNO ZA
AKTIVNO GRAĐANSKO
DRUŠTVO

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

HELVETAS
SRB

Gradanske
inicijative
Udruženje građana
za demokratiju i
građansko obrazovanje

Beogradski centar
za ljudska prava